Doğan Kardeş

Aralık 1965 ★ 125 Kuruş

Mehmet Ali & Akşamsefası

İKİZLER

NEREYE?
AYŞE TEYZENİN KÖPEĞİNİ GEZDİRİYORUM.
ÇOK ZEVKLİ BİR İŞ. SEN DE BULABİLSEN!
İSTESEM BULURUM ELBETTE!

SURADA BİR SÜRÜ KÖPEK VAR. ONLARDAN BİRİNİ GEZDİRİRİM!
AV KÖPEKLERİ. TAZILAR
KÖPEKLERDEN BİRİNİ DOLAŞTIRABİLİR MİYİM?
GEL BAKALIM!

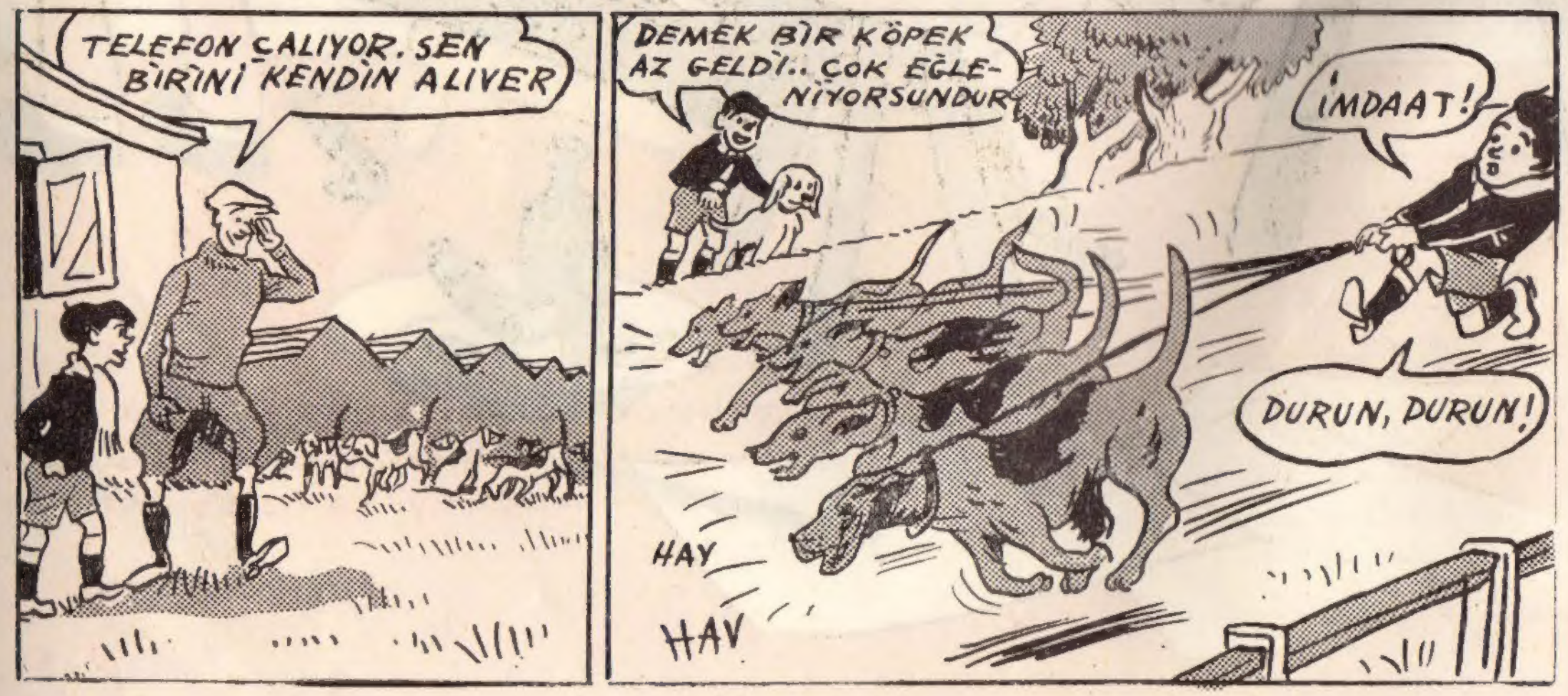
TELEFON ÇALIYOR. SEN BİRİNİ KENDİN ALIVER
DEMEK BİR KÖPEK AZ GELDİ.. ÇOK EĞLENİYORSUNDUR
İMDAAT!
DURUN, DURUN!
HAV
HAV

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Sayı : 561 Aralık 1965

•

Kuruluşu: 23 Nisan 1945

Fiatı: 125 kuruş

•

Aylık çocuk dergisi ✶ Sahibi: Kâzım Taşkent ✶ Umumi Neşriyat Müdürü: Sadi Abaç ✶ Sayıyı hazırlayan: Orhan Tercan ✶ Ressam: İbrahim Ersaraç ✶ Yazı İşleri Bürosu: Galata Kuledibi, İlkbelediye Caddesi, Küçükhendek sokağı No. 27, Kat 1 ✶ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 Beyoğlu ✶ Yazı İşleri için telefon: 49 01 00 - 44 05 39 ✶ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler, Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✶ Yayıneyi ile mektuplaşma adresi: P. K. 1146 İstanbul ✶ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✶ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✶ Yurt dışı iki misli ✶ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ✶ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✶ Dizildiği yer: Doğan Kardeş Matbaacılık Sanayii A. Ş. Basımevi ✶ Basıldığı yer: Dünya Gazetesi Matbaası Cağaloğlu, Narlıbahçe Sokak, No. 5 İSTANBUL

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasası» na uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları
YAPI ve KREDİ BANKASI
ın kültür hizmetlerinden biridir.

YARIŞMAYA ÇAĞRI

Sevgili kardeşlerim,

Geçen 15-21 Kasım arası, DÜNYA ÇOCUK KİTAPLARI HAFTASI **adıyla, yurdumuzda ve bütün dünyada kutlandı. Bir çok ilkokul ve çocuk kitaplıkları, sergiler düzenlediler. Bu sergilere, İstanbul'un beş ilkokulunda ve iki çocuk kitaplığında Doğan Kardeş'iniz de katıldı. Ayrıca, dergimiz, Aralık sonuna kadar hepimizin katılabileceği güzel armağanlarla bezenmiş bir yarışma açtı:** KİTAP TANITMA YARIŞMASI. **Bütün bu işler niçin oluyor? Çünkü, ileri ülkelerin çocukları, özlar. Bizde ise, okuma alışkanlığı gelişmemiş.**

Ama, nekadar üzücü! İşte bu yüzden, Kitap Tanıtma Yarışması'na bütün Doğan Kardeş okuyucularını çağırıyoruz. Artık, tembelliği bırakıp kolları sıvamalıyız. Bir kitap tanıtmak, bir dost tanıtmaktan daha önemlidir. Bu işi nasıl yapacağız?

★ ★ ★

★ *Doğan Kardeş kitaplarından hiç değilse beş tane okuyacağız.*

★ *Bu kitaplardan en çok beğendiğimizi, bir mektup boyundaki yazıyla anlatıp tanıtacağız..*

★ *Yazımızın altına, adımızı, soyadımızı, adresimizi ekliyeceğiz.*

★ *Yazımızı en geç Aralık sonuna kadar "Doğan Kardeş, P. K. 217, Beyoğlu - İSTANBUL" adresine göndereceğiz.*

★ ★ ★

Hepimiz duymuşuzdur: Bir atalar sözümüz der ki, insan ne ekerse onu biçer. Çocukluğumuzda ne okursak, ilerde, onun iyi ya da kötü meyvalarını toplarız.

DOĞAN KARDEŞ

Mehmet Ali & Akşamsefası

DOĞAN KARDEŞ postası

Doğan Kardeş,

Henüz okula başlamadan, resimlerinle avundum. Masallarını annemin okumalarıyla dinledim. Seni çok çok sevdim. Yollarını dört gözle bekledim.

Okulda, okuma yazmayı öğrenince seni kendime arkadaş seçtim. Düzenlediğin bazı yarışmalara katıldım. Yazışmayı senden öğrendim.

«Doğan Kardeş Postası» sayfan, beni de yazmaya heveslendirdi. Şimdi Gaziantep Hürriyet İlkokulu'na devam ediyorum. Beşinci sınıftayım. Üç yıldan beri on tane kitabını okudum. Bana okuma zevki verdiğin için seni birçok arkadaşıma da tanıttım. Onların abone olmalarını sağladım.

Yapraklarında benim de yazılarım bulunsun diye üç defa yazı yolladım, yayınlamadın. Bu yüzden beni kırdın. Yarışmalarına katılmak için bende istek bırakmadın. Son sayındaki yarışmayı okuyunca içim burkuldu. Çünkü, yazı yollasam, yüzüne bile bakmıyacağını biliyorum.

Düşüncelerimi sana bir dostum olarak, çekinmeden yazdım. Kusura bakma! Sana çok kardeşler dilerim. Hoşça kal.

ÖZDEN SALICI — GAZİANTEP

Özden Kardeş,

Herhalde şimdi rahat bir nefes alacaksın. Merak etme, seni ihmal etmiş değilim. Sana söz veriyorum: Okuduğun kitaplardan birini, mektubunda olduğu gibi düzgün bir anlatım. ve mektubun boyunda bir yazıyla tanıtırsın, yarışmamızda yer alacaksın. Buna karşılık, benim de senden bir ricam olacak. Özden Kardeş'im, sen sen ol, hiçbir zaman arkadaşlarınla darılma yoluna gitme. Darılmak belki de çok kolay yoldur, ama, hiç de yapıcı ve iyi bir yol değildir. Bazı kardeşlerimin bu yolu seçmeleri nekadar üzücü! İnsan, yazısı basılmadı diye ne kaybeder, söyle? Senden beklediğim, yılman değil, daha iyi yazmak için çaba göstermendir.

İçten mektubuna, içten teşekkürler...

DOĞAN KARDEŞ

☆

Sevgili Doğan Kardeş'im,

Ben, seni her ay arayan, sürekli okuyan bir abonenim. Okulda beni «Hayvanları Koruma Derneği»ne seçtiler. Bak,

buna sebep olan olayı sana anlatayım. Evimizde bir kuş besliyorduk. Bir akşam eve dönünce, baktım, kafes kan içinde. Kuşum bir köşeye büzülmüş, gözleri kapalı, öyle yatıyor. Nekadar fena olduğumu bilemezsin. Hemen kafesi alıp babamla birlikte Aksaray Seronofil Derneğine götürdük. Kuşçu amcalar baktılar, bereket versin önemli bir şey değilmiş veya ben üzülmeyeyim diye öyle söylediler. Zavallının tırnağı tünek kamışına takılıp kanamış. Çok kan kaybetmiş. Sabaha ya çıkar ya çıkmaz demişler babama, ben duymadım. Bütün geceyi kuşun başında bekledim. Sabaha karşı uyuyakalmışım. Gözlerimi açtığımda, kuş, tüneğe sıçrayabilmişti. Tanrıma şükürler olsun dedim ve söz verdim, ona yeni bir kafes alacağım.

Tanışmamıza vesile olur diye sana bir resmimi gönderiyorum. Sana ve bütün hayvan seven arkadaşlarıma en iyi dileklerimi ve sevgilerimi sunarım.

FERİDUN ATAKAAN — İSTANBUL

☆

Sevgili Kardeş,

Senin gibi bir dostla tanıştığım için kıvanç duyuyorum. Bütün kardeşlerimin senin gibi bir iyiliksever olmasını nekadar dilerdim. Oysa, arasıra görüyorum. Öğrenci olduğunu bildiğim bazı katı yürekli çocuklar, kuşlara bakmak şöyle dursun, onları taşla avlamak peşindeler. Nekadar acı! Nekadar ayıp! Bu konuda benim tek avuntum, Doğan Kardeşin kardeşleri arasında böylelerinin olmayışı. Sana ve kuşuna, sağlık dolu neşeli günler...

DOĞAN KARDEŞ

Sevgili Doğan Kardeş,

Şimdi sana yatakta yazıyorum. Ben 7 Kasımda sünnet oldum. Bu sünneti, okullar açılmadan önce olsun istiyordum. Kısmet değilmiş. Çünkü 4 Mayıs günü parkta düşmüştüm. Bacağım kalçadan kırılmıştı. Bütün yaz, İzmir'de, belimden ayakucuma kadar alçıda yattım. Şimdi, çok şükür iyiyim. Okuldan geri kaldım diye üzülüyorum. Yatakta iken bile seninle avunuyorum. Ben hayvanları da çok severim. Ekim sayısında «Bülbül ile Gül» hikâyesini okuyunca içim burkuldu. Çok içli bir hikâye idi bu. Senden bol bol hayvan hikâyeleri yayınlamanı diliyorum. Sevgi ile gözlerinden öperim. Bütün Doğan Kardeş okuyucularıma selâmlar.

TAMER ŞENER — MANİSA

☆

Sevgili Tamer Kardeş,

Sana büyük geçmiş olsun! En sıkıntılı ânında bile beni unutmadığın için, sana gönülden teşekkür ederim. Okulun için hiç üzülme. Sağlığın her şeyin başında gelmeli. Nasıl olsa çalışır, sınıfını geçersin. Bundan böyle, içli ve tatlı hayvan hikâyelerine daha bol yer ayıracağım. Yeni yarışmamıza katılmanı bekler, gözlerinden öperim.

DOĞAN KARDEŞ

Mehmet Ali & Akşamsefası

GÜZEL YAZILAR ARASINDA

BİR TATİL HÂTIRASI

Yazan: PİERRE LOTİ — Çeviren: NİHÂL YALAZA TALUY

O sıralar bütün aylar uzun mu uzundu, yıllar bitmek bilmezdi. Yaz ve tatil ayları da çok çabuk geçerdi. Ama sonbahar sonu ve kış, okul ödevleriyle, cezalarla, soğuklarla, yağmurlarla zehirlendiği için bir türlü ilerlemezdi.

Şimdi sözünü edeceğim yıl, galiba ömrümün on ikinci yılıydı. O yıl, başından sonuna kadar «Koca Maymun» un baskısı altında geçti. «Koca Maymun», pek başarısız bir öğrenci olduğum kolejin edebiyat öğretmeniydi. Şu kolejin üzerimdeki etkisi, şimdi bile aklıma geldikçe içimi karartır.

Okula dönüş gününün arifesini dünmüş gibi hatırlıyorum. Asık suratlı, umutsuzluk dolu bir Ekim günüydü. Daha o sabah bir Güney ilinde akrabalarımızın yanında geçirdiğim özgürlük, güneş, neşe dolu, büyülü düşe benziyen tatilden dönmüştüm. Oradaki günlerin renkli hayalleri kafamda hâlâ dipdiriydi... Neşe, hayhuy içinde geçen bağ bozumu, erguvan renkli hevenkler, meşe ormanı arasından tepelerdeki acayip şato yıkıntılarına tırmanışlarımız hâlâ gözümün önündeydi. Bütün oyunlarda elebaşılığımı karşı koymaksızın kabul eden küçük arkadaşlarımla gönlümüzce yaptığımız eğlenceli gezintiler, içimden gitmiyordu. Ama bütün bunların sonu ne kadar da acıydı! Çok sevdiğim evime yazın ölümünü görmek ve hemen ertesi gün okula kapanmak için dönmek pek zoruma gidiyordu!.

O gün, hava birden karardı, rüzgâr başladı. İçimi, küçüklüğümden beri her sonbahar olduğu gibi, nedenini anlıyamadığım esrarlı bir hüzün kapladı. Birkaç saat sonra «Koca Maymun» la ilk karşılaşmam sıkıntımı büsbütün artırdı. Adamın asıl adı M. Cracheux (Kraşö) idi. Asık yüzlü, çatık kaşlı, saçı sakalı birbirine karışmış halliyle kolejde kimseye sevdirememişti kendini. Zaten sırf onun yüzünden o okula istemiyerek gidiyordum.

Evde son özgür günümü çocukluk müzemi düzenlemekle geçirdim. Güney gezimden getirdiğim seçkin bitki ve kelebekleri, çeşitli deniz kabuk ve çakıllarını özenle kutulara, şişelere yerleştirdim. Sonra çalışma masamın başına geçtim ve ortalık kararana kadar özel takvimimi hazırlamakla oyalandım. Bu, okulda geçireceğim on aya ait takvimdi. Otuz yapraklı, on tane ufak kâğıt destesi hazırladım. Yapraklara tarihleri ve gün adlarını yazdım. Yarım günlük perşembelerle pazarlara pembe kâğıtlar ayırdım. Ben takvimimle uğraşırken dışardan, sonbaharın müjdecisi ocak temizleyicilerin puslu havayı dolduran bağır-

★ En iyi yılbaşı hediyesi Doğan Kardeş kitaplarıdır. ★

maları duyuluyordu.
İşim sona ermek üzereydi. Paskalya tatiline gelmiştim. Dokuz tatil gününü, pembe kâğıtların kenarına çiçekli süsler çizerek özenle işledim. Takvimimi bitirdikten sonra ayları tek tek oyuncak dolabındaki bir rafın kenarına çiviledim. Nisana gelince, «Aah, o gelene kadar...» diye acı bir iç çektim. Kendimi bir an düşteymişim gibi, şimdikinden daha uzun, daha ılık, bahar kokan günlerde bu yaprakları koparırken gördüm.
Sıra Mayısa geldi. «Bunları koparırken hava henüz kararmamış bile olacak...» diye düşündüm. «Sokakta, pencereden pencereye asılan çiçek, yeşillik örgüleri altında denizcilerle genç kızlar bahar şarkıları söyliyerek oynıyacaklar...»
İşte Haziran; öbek öbek çiçekler, kiraz ve güneş, güneş!... Sonunda, iple çektiğim sevgili Temmuz: Büyük tatil, Güneydeki akrabalarıma gidiş...
Ama takvimin birbiri ardınca geliveren bu günleri aslında ne kadar ulaşılmaz uzaklıktaydı!

II

«Koca Maymun»un baskısı düşündüğümden de yaman çıktı. Yıpratıcı, bitmek bilmez bir kış geçirdim. Ellerim hep mürekkep lekesi içindeydi. Ödevlerimi tamamlıyamadığım için daima huzursuzdum. Acımak nedir bilmiyen ihtiyar bize perşembe ve pazarları bile nefes aldırmıyordu. Elimden başka şey gelmediği için, defterlerime çeşitli pozlarda maymun resimleri çiziyordum. Resimler sınıfta elden ele dolaşıyordu.
Paskalya haftası yaklaşmıştı. Ama o yıl Paskalya çok erkene düştüğü için henüz bahar belirtileri yoktu. İçime korku düşmüştü: Beklediğim pembe günler yağmurlu, soğuk kış günleri gibi geçerse tatilin ne tadı kalırdı!
Paskalyadan önceki hafta hemen hemen hep güneşsiz geçti. Tatile girdiğimiz cumartesi de hava kapalıydı. Ama «Koca Maymun»la derslerden kurtulma sevinciyle buna pek aldırmadık. Son dersin bitmesine bir şeyrek saat kalmıştı. Yerimde oturamaz oldum. Sıramın kapağını aralıyarak en sevdiğim arkadaşım Andre'ye on günlük ayrılığımız için bir veda mektubu yazmaya başladım.
Andre sınıfımızın en büyüğü, en kabadayı olanıydı. Her halde onun tam zıddı - yaşça en küçük, kafaca henüz pek çocuk-olduğmdau beni sever, korurdu. Andre yatılı, ben gündüzcüydüm; bu yüzden okul dışında görüşemiyorduk. Sınıfta «Koca Maymun» un insafsızlığından, gevezelik ediyoruz diye, ben en önde; arkadaşım en arkada otururduk. Ama ders sırasında birbirimize boyuna mektup yazardık.
Bütün sınıf kurtarıcı zili beklerken «Koca Maymun» birdenbire:
— Şimdi de size tatil için vereceğim ödevi not edin! dedi.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Tatili zehirlemek için lâtince kompozisyon yeter de artardı. Hele benim gibi, ana dilinde bile yazılı ödevlerde güçlük çeken bir öğrenci için...

Müsvedde defterime ödevi not ederken hırsımdan mahsus çirkin, her zamankinden daha çok mürekkèp lekesi yaparak yazıyordum. Konuyu da beğenmemiştim. Güneşli bir ilkbahar sabahı yaramaz bir çocuk, dadısının sözünü dinlememiş, yeni açan çiçeklerden bal toplayan arıları kovalamış. Sonunda bir tanesini çan çiçeğinin göbeğine kıstırmış, yaprak uçlarını sımsıkı tutarak yakalayabilmiş...

«Koca Maymun»:

— «Kızgın böcek olanca gücüyle ÇIRPINMAK ve sonunda afacanın parmağını SOKMAK...» «Mastardaki fiillerin çekimlerine dikkat! Nokta. Tamam.» Diye bitirdiği zaman hepimiz rahat bir soluk aldık, itişe kakışa sınıfın kapısına koştuk.

Eve dönerken bile aklım nedense arının çırpınmasındaydı. Parmağı sokulanın bahçedeki afacan değil, bizim «Koca Maymun» olmasını candan isterdim.

Tatilin başlangıcı Nisanın ilk günlerinde çoğu zaman olduğu gibi soğuk, yağmurlu geçti. Keyfimce gezemediğim, eğlenemediğim halde okul ödevlerime, o da büyüklerimin hatırlatmasıyle ancak tatilin bitmesine üç gün kala, cuma günü oturdum. O gün komşularımızdan küçük Jeanne (Jan) annesiyle bize uğrayıp beni son pazar, bir park kadar büyük, güzel bahçelerinde oynamağa çağırdı. Çalışmama hız verdim ama en sonra bıraktığım uğursuz lâtince ödevim bana azizlik yaptı: Pazar sabahı, öğleye kadar durmadan çalıştığım halde bir türlü bitiremedim.

III

Öğleden sonra ben masa başımma öfleyip puflarken Jeanne'ın arabasının geldiğini haber verdiler. Ama babam defterime göz gezdirdikten sonra;

— «Ödevini bitirmeden gidemezsin» dedi.

Araba gitti, ben de burnumdan soluyarak kompozisyonu hazırlamaya devam ettim. Bahçedeki bahar rüzgârlyle kırmızı gülleri, erguvan renkli salkım çiçeklerini sıraladım. «Fena halde kızan böceğe» yaklaşıyordum. Birden «çırpınmak» kelimesine takılıverdim. Kalın lâtince sözlüğe baktım: «Çırpınmak», «Vücudu bir yandan öbür yana atmak» anlamına gelen bir deyim olarak çevrilmişti... Bir arının minik vücudu için bu deyimi tuhaf buldum. Ama, öğretmenin ödevde verdiği «çırpınmak» kelimesine başka bir açıklama da yoktu. «Bana ne,» dedim; sözlükteki gibi yazdım.

Hele şükür ödevim bitmişti! Hemen dadıma koştum, beni Jeanne'ların bahçesine götürmesini söyledim. Evet, çok utandığım halde, hâlâ yalnız başıma sokağa çıkmama izin verilmiyordu... Üstümü başımı yalapşap düzelttikten, dirseklerime kadar mürekkebe bulanmış ellerimi yıkadıktan sonra çıktık. Hızlı hızlı yürüdüğümüz halde vakit epey geçit, tatilin son güneşi batmak üzereydi. Jeanne'lara geldiğimiz zaman evlerinde ışıklar yanmıştı...

Ertesi sabah «Koca Maymun», kürsüsüne azametle kurulmuş, tatil ödevlerimizi okuyordu. Tatil dönüşü hepimizin suratı bir karıştı. Sıram gelince benim ödevimi yüksek sesle okumaya başlamaz mı?... Hem de, kimin aklına gelirdi, yazdıklarım oldukça düzgündü. Hele mânasız bulduğum, sinirime dokunan şu «Fena halde kızan böceğin» çırpınışını anlatan cümleye gelince öğretmenimiz,

— «A, bu güzel işte!» diye boyuna bosuna uygun olmıyan incecik bir sesle bağırdı.

Ödevimin beğenilmesini hiç beklemiyordum doğrusu. Bu ihtiyar hırçının gönlüne göre bir şey yapabileceğim aklımdan bile geçmezdi. Bozuldum. Her şeyden önce, büyük arkadaşım Andre'nin bakışını aradım: Hakkımda ne düşündüğünü merak ediyordum. Uzaktan, beni utandırmak istiyormuş gibi, dudak bükerek başını salladı. Ama gülümseyişi biraz alaylı olmakla beraber dostcaydı. «Koca Maymun»un hoşuna giden bir şey yaptığım için bana kızmadığını anladım.

O kadar sabırsızlıkla beklediğim tatilden yüzümü güldüren tek hâtıra da bu kaldı işte...

Çocuklara verilebilecek en güzel yılbaşı hediyesi, Doğan Kardeş'in yıllık abonesidir.

Sevgili kardeş,

Abonen bu sayı ile sona ermiş olabilir. Eğer benden memnunsan ve benimle arkadaşlığını devam ettirmek istiyorsan, dergimizin yıllık yeni abone bedeli olan 10 lirayı aşağıdaki kuponu doldurarak ya banka ya da posta havalesiyle göndermeni rica ederim. Parayı yollarken abone numarasını muhakkak bildir ki, dergi çabuk eline geçsin.

Posta havalesini :

Doğan Kardeş Yayınları A. Ş.

P. K. 1146 — İstanbul

adresine veya

Yapı ve Kredi Bankasının İstanbul Merkez Şubesindeki 5450 numaralı Doğan Kardeş carî hesabına yatırabilirsin. (Bunun için Yapı ve Kredi Bankası'nın bütün şubeleri emrinizdedir.)

Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmeti olarak yayınlanan Doğan Kardeş, her Türk çocuğunun alıp okuyabilmesi için tenzilâtlı abone yapmaktadır.

Bana yeni yeni kardeşler bulmanı rica eder, gözlerinden öperim.

DOĞAN KARDEŞ

Doldurulacak Kupon:

Ben de Doğan Kardeş'e yıllık abone olmak istiyorum 10 lira

$\frac{\text{Banka ile}}{\text{Posta ile}}$ *(X) gönderdim.*

İmza

Abone No. : .....

Adım, soyadım : .....

Ev adresim : .....

İkramiyeli Aile Cüzdanımın bulunduğu şube .....

(x) Havaleyi hangi vasıta ile gönderiyorsanız diğerini çiziniz.

Mehmet Ali & Aksamsefası

GÖZÜPEKLER

ÇOK GÖZ

CİNGÖZ

CAMGÖZ

BEKLEMEKTEN SIKILDIM. KENDİ SALINCAĞIMIZ OLSAYDI BÖYLE SIRA BEKLEMEZDİK!

DUR!.. AKLIMA BİR ŞEY GELDİ BİZ DE SALINCAK KURALIM! BİRAZ İP, BİR TAHTA PARÇASI BULDUKMU TAMAMDIR!..

İŞTE İPLE TAHTA! BİR DE AĞAÇ BULSAK?!..

BAK. BU AĞAÇ ÇOK GÜZEL!

AMAN İPİ İYİ DÜĞÜMLE CAM GÖZ!.

HEPSİ TAMAM! GEL BİR DENE, CİNGÖZ!

HOOOP!.. ÇOK GÜZEL OLMUŞ...

İKİMİZİ DE ÇEKİYOR KUŞ GİBİ UÇUYORUZ!

YETER ARTIK! SIRA BENDE!.

BU İPLER SENİ ÇEKERMİ? ÇOK GÖZ!?

VIZ.Z.Z.Z.!

ÜZÜLME. İP ÇOK SAĞLAM!

ÇAAT! ÇATT!

EVET AMA. YA AĞAÇ?

KÜÜÜTT!!

ZAVALLICIK, KÖKLERİ DIŞARI ÇIKTI!

Ayda bin sayfa

Karagözcük — Babacığım, sana bir bilmece soracağım.

Karagöz — Sor bakalım.

Karagöz — Almanya'da, orta okul öğrencileri bir ayda, ders kitapları dışında, ortalama olarak kaç sayfa okurlarmış, bil bakalım.

Karagöz — Roman filân mı?

Karagözcük — Yalnız roman değil, yolculuk, bilgi, tiyatro kitapları, dergiler gibi şeyler.

Karagöz — Valla oğlum ne bileyim ben, okusunlar, okusunlar da günde 10 sayfadan ayda 300 sayfa okusunlar.

Karagözcük — Hayır, bilemedin babacığım

Karagöz — Daha mı çok?

Karagözcük — Evet daha çok.

Karagöz — Haydi olsun ololsun da bir misli daha çok olsun, 600 sayfa.

Karagözcük — Hayır, babacığım yine bilemedin.

Karagöz — Daha mı çok?

Karagözcük — Evet babacığım, daha çok 1000 sayfa.

Karagöz — Ne dedin?

Karagözcük — Evet babacığım, öyle imiş. Öğretmenimiz söyledi. Almanya'da orta okul çocukları ayda, ders kitapları dışında bir bir üstüne bin sayfa okuyorlarmış.

Karagöz — Allah allah! Bu çocuklar demek hiç derslerine çalışmıyorlarmış!

Karagözcük — Yoo, hiç de öyle değilmiş babacığım. Tam tersine... En çok okuyan çocuklar, en çalışkan, en akıllı olanlarmış.

Karagöz — Peki ama, ayda 1000 sayfa, günde ortalama 30 - 35 sayfa eder. Bunun için de günde en azından 1 - 1,5 saat ayırmak lâzım.

Karagözcük — Öyle babacığım, biz de öyle hesap ettik. Görüyorsun ki, çok birşey değil.

Karagöz — Sahi; vallahi, hiç de öyle göründüğü gibi olmayacak şey değil.

Karagözcük — Cumartesi pazarları da hesaba katarsam bu iş daha da kolaylaşır.

Karagöz — 1000 sayfa denince insan birden şaşırıyor, ama hesaba vurunca, yapılmıyacak bir iş olmadığı da anlaşılıyor.

Karagözcük — Evet, babacığım, öğretmenimiz de öyle dedi. Yapılamıyacak bir iş değil ama, biz yapmıyoruz, dedi.

Karagöz — Bizde, öyle ayda ortalama bin sayfa kitap okuyan kaç çocuk vardır, dersin.

Karagözcük — Belki vardır babacığım, ama çok azdır. İşte öğretmenimiz de bizim de ülkümüz, Alman çocukları gibi ayda ortalama 1000 sayfa okumak olmalıdır diyor. İşte o vakit, diyor, Türk çocukları da bilgi, görgü ve zevk bakımından ileri ülkenin ölçülerine erişebilir, diyor.

Karagöz — Çok haklı... Yalnız, bunda bir tehlike var.

Karagözcük — Ne imiş o?

Karagöz — Ayda bin sayfa okuyacağım diye eline geçeni okumak.

Karagözcük — Yoo, öyle değil... Çok okumak, ama, aynı zamanda iyi şeyler okumak. Öğretmenimiz de bu noktaya dokundu. Kötü dergiler, kötü kitaplar okuyanlar hem akıl sağlıklarını bozarlar, hem de vakitlerini boşuna harcamış olurlar, dedi.

Karagöz — Öyle ise, haydi bakalım, bu günden tezi yok her gün 30 - 35 sayfa iyi kitap, iyi dergiler okuyacağız. Söz mü?

Karagözcük — Söz, babacığım, söz.

MARK TWAİN'İN GÜZEL BİR HİKÂYESİ

AMCAMIN EVİ

Çeviren : **Gülen OLUT**

John Amcam çiftçidir. Evi bizimkinden 4-5 km kadar uzakta. Oniki, onüç yaşına kadar, yılın büyük bir kısmını Amcamın çiftliğinde geçirirdim. Orada, sekiz yeğenimle birlikte yaşadığımız tatlı günleri hiç unutamıyorum.

Çocuklar için bir cennetti orası. Çiftliğin ortasında kocaman ahşap bir ev yükselir. Mutfağa yanları açık, üstü kiremitle örtülü büyük bir sofadan geçilerek gidilir. Yazları sofra o gölgeli serin sofanın ortasına kurulurdu. Ne sofraydı o. Anarken bile insanın içi burkuluyor. O sofrada neler bulunmazdı neler... Nar gibi kızarmış piliçler, hindiler, kazlar, ördekler, sincap, tavşan, sülün, keklik, bıldırcın ve daha adını bilemediğim çeşit çeşit av etleri... Dumanları buram buram tüten, türlü türlü yemekler, her ne isterseniz vardı. Patates, domates, bezelye, fasulye, kavun, karpuz, türlü türlü mevya ve sebzeler, hepsi de taze, çıtır çıtır. Bahçeden yeni kopmuş. Çeşit çeşit tatlılar, pastalar, börekler, çörekler... Hepsinin adını bile hatırlıyamıyorum.

Evi, etrafı çitle çevrili bir bahçe sarardı. Bir köşesine ceviz ve fındık ağaçları

kümelenmişti. Mevsimi gelince, burası bizim için büyük bir eğlence yeri olurdu. Evin arkasında bir koruluk uzanırdı. Onun ötesinde de zencilerin evleri ve tütün tarlaları...

Zenci Dan Amcanın hikâyeleri hâlâ kulaklarımda. Sıra cin, peri masallarına gelince duyduğum tatlı ürpertiyi, aynı zamanda, üzüntümü yine yaşıyorum.

Zira bunlar gecenin en son hikâyeleri olurdu. İstemiye istemiye yatağın yolunu tutardım.

Oturma odası gözlerimin önünde canlandı. Bir köşede ayakları tekerlekli bir karyola, başka bir köşede kocaman bir çıkrık. İlk bakışta göze çarpan, geniş şöminedeki kütüklerin aleviyle kışın oda adamakıllı aydınlanırdı. Kütükler çıtır çıtır yanarken uçlarından tatlı bir sıvı baloncuklar yaparak, hışırdıya hışırdıya çıkardı. Hiç ziyan etmezdik onu. Hemen kazıyıp yiyiverirdik.

Tembel kedi, şöminenin önüne upuzun yatar, köpekler uykulu uykulu bakışırlardı. Yengemle amcam ateşin başına karşılıklı otururlardı. Biri örgü örer öteki piposunu tüttürürdü. Geri plânda yarım düzineyi aşan çocuk alacakaranlıkta oynaşırdı. Soğuk havalarda, çocuklar, sabahları titreşerek şöminenin başına toplanırlardı. El-yüz yıkamak için dışarı çıkmaya hiç biri yanaşmazdı.

Evin önünden geçen yolun az ötesinde sık bir koruluk vardı. Koruda, iki yanı ağaçlarla çevrili yarı aydınlık dar bir keçi yolunda, yirmi yirmibeş metre kadar yürüdükten sonra insan kendini birdenbire bir düzlükte buluverirdi.

Burası baştanbaşa yabani çilek kaplıydı. Mevsimi gelince, mis gibi çilek kokusu bizi oraya çekerdi. Sabalı serinliğinde, daha çiğ damlaları otlar üzerinde parıldar, orman kuşların tatlı şarkılarıyla çınlarken, çileklerin başına üşüşürdük.

İnsanı ürperten sessiz alacakaranlık, loş ormanın esrar dolu görünüşü, ıslak toprak kokusu, yağmurdan yıkanmış pırıl pırıl yeşil yapraklar, rüzgârla ağaçlardan düşen yağmur damlalarının patırtısı, uzaklardan gelen ağaçkakan takırdıları, yaban çiçeklerinin bayıltıcı kokuları ve daha bir sürü tatlı anıyı tekrar yaşıyorum. Hiç ayrılmak istemiyorum onlardan. Güz urbalarını giyinmiş ormanı görür gibiyim. Koşarken ayaklarımız altında ezilen kuru yaprakların hışırtısını bu günkü gibi duyuyorum. Öbek öbek, kara böğürtlenlerin tadı damağımda. Rüzgâr estikçe kuvvetlenen fındık ve ceviz yağmurunun kafamdaki yerleri de sızlıyor sanki.

Olgun karpuzu bir bakışta anlarım. Hem de elime alıp sıkıştırmadan. Sofrada ne de güzel durur. İyi karpuz kesilirken nasıl kütürdediğini de bilirim. Bıçak yavaş yavaş iner. Kabuk iki parça olur. Üstünde siyah çekirdekler sıralanmış kan kırmızı dilimler sofrayı bir peri değneği değmiş gibi çabucak değiştirip, bezeyiverir. Yarım metreyi aşan bir karpuz dilimini kemiren bir çocuğun görünüşünü ve onu kemirirken neler duyduğunu da çok iyi bilirim, çünkü uzun yıllar bir çiftlikte yaşadım.

YILBAŞI YAKLAŞIYOR!

Yakınlarınıza, kardeşlerinize, arkadaşlarınıza verebileceğiniz en güzel hediye «Doğan Kardeş Kitapları» dır.

O da bir çocuktu..

JOSEPH HAYDN

KARANLIK ahırdan «mo-oo! mooo!» diye sesler geliyordu. Ahırın önünde süt sağan çiftçi, bunu duyunca şaşkı şaşkın çevresine bakındı. Adamın bir tek ineği vardı. O da önünde duruyordu. Hayvanın bağırmadığından da emindi. «Mooo! mooo!» sesleri yeniden yükseldi. Demek ahırda bir inek daha vardı. Çiftçi, otların hışırdadığını duyuyordu. 1740 yıllarında Avusturya'da insanlar hâlâ cinlerin, perilerin, kısacası gizli kuvvetlerin varlığına inanırlardı. Adamcağız ahırdan başka bir ineğin belirivermesini şeytanın bir oyunu saydığından soluğu papazın evinde aldı. Birlikte olay yerine döndüler. Papaz onun yüzüne bir takım dualar mırıldandı. Artık şeytanların kendisine hiç bir kötülük yapamıyacaklarını uman köylü yine de korkudan dizleri titriyerek ahıra girdi. Bir de ne görsün? Komşunun dört yaşındaki oğlu samanlar arasında inek taklidi yapmıyor mu!

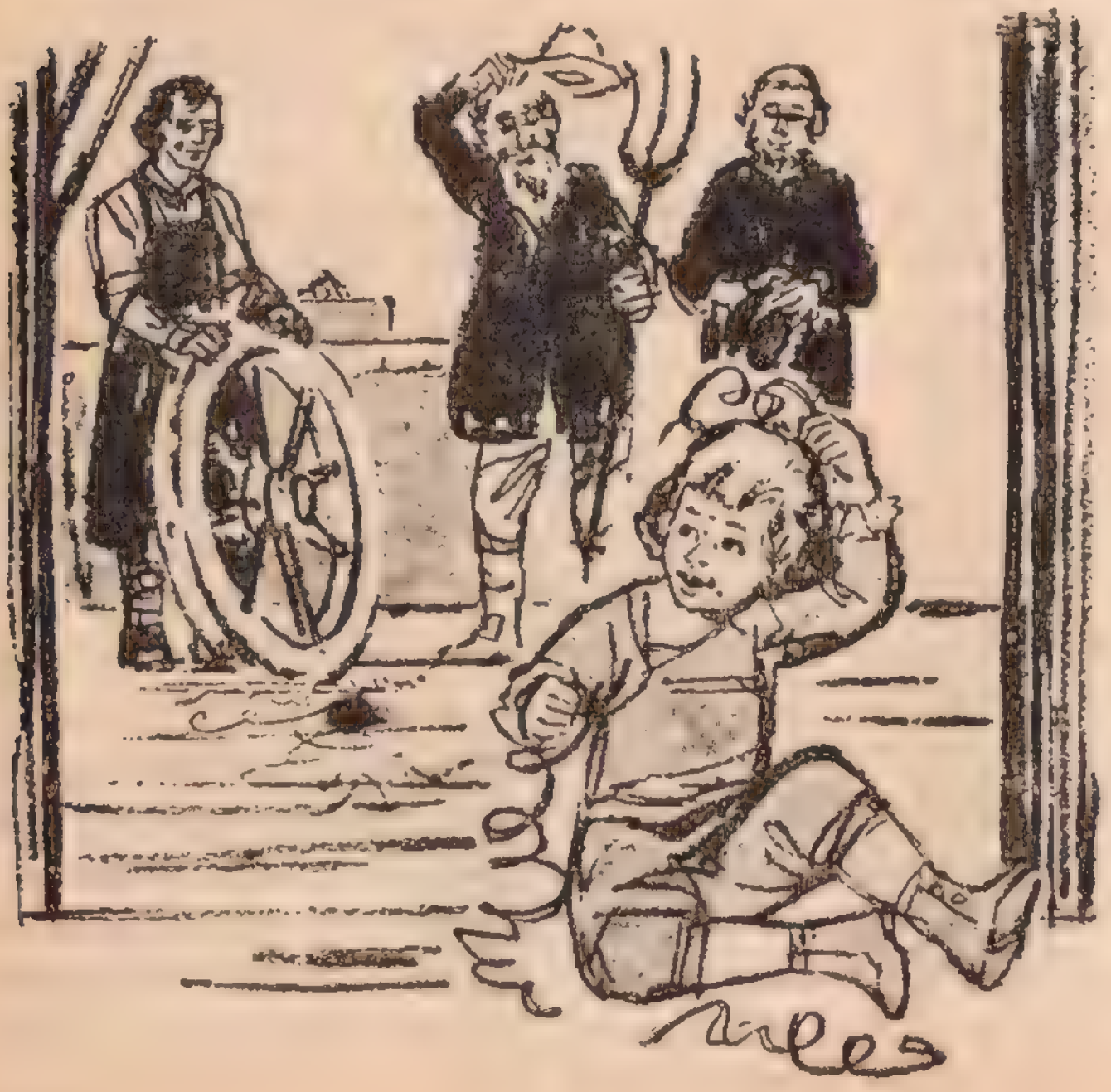

Çiftçi kendisini gülünç duruma düşüren afacanı yakalayıp babasına götürdü. Adam çocuğunu okşayarak güldü ve «o hayvanların seslerini taklit etmeye bayılır. Beni de senin gibi kaç defa yanılttı. Bazan köpek havlamasından kafam şişer, kovalamaya kalkınca Joseph'ten başkası olmadığını görürüm. Hiç unutmam, bir gün mutfakta kediler miyavlamaya başladı. Bizim Tekir'in, yavrularını sobanın arkasına götürüp sakladığını sandım. Meğer, miyavlayan bizim Joseph değil miymiş!

Baba Haydn araba yapıcısıydı. Joseph babasının küçük dükkânında testere tozları arasında oynamaya bayılırdı.

Joseph'in kulağı seslere karşı çok duyarlıydı. Babasının dükkânda kullandığı testere ve bunun gibi araçların seslerini ağzıyla aynen çıkarırdı. Bir gün akrabaları bir öğretmen, Haydn'ları dolaşmaya gelmişti. Joseph'i dinleyince sesine hayran oldu. Onun üstün istidatlı bir çocuk olduğunu sezmişti. Babasının çocuğu okutamıyacağını çok iyi biliyordu. Şöyle bir fikir ileri sürdü:

«Joseph'i bize götüreyim. Artık okuma yazma öğrenmesi gerekir. Biz kendisine bakarız. O da buna karşılık karıma yardım eder. Kendisine müzik dersi de veririm.»

Ana ile baba buna çok sevindiler ve teklifi kabul ettiler. Ertesi gün, babanın usta ellerinden çıkan bir araba Joseph'i başka bir şehre götürüyordu. Çocuk tatlı günler yaşadığı yuvasına bir daha dönemiyeceğinden habersiz, yol boyunca neşeli şarkılar türküler söyledi durdu. Akrabasının evindeki hayat pek tatsızdı. Çektiği bütün sıkıntılara okuma yazma öğrendiği için katlanıyordu.

Bir süre sonra güzel sesi, hayatının yeni gidişine yeni bir yön verdi. Viyana Çocuk Korosu Okulunun Müdürü, akrabasının okulunu ziyarete gelmişti. O zaman sekizinde olan Joseph'i dinleyince sesini pek beğendi ve çocuğun Viyana'daki parasız yatılı sınavları kazanabileceğini söyledi.

DUVARDAKİ HALI

Duvardaki halımız çok güzel
Ortasında üç geyik,
Su akıyor şırıl şırıl,
Geyiğin biri oturmuş
Yeşillikler içine;
Biri bana bakıyor,
Öbürü de su içiyor,
Çiçeklerle süslenmiş çayır,
Bir çocuk onlara bakıyor,
O benim işte..
Uzaktan avcılar geliyor,
Tavşanlar onlardan kaçıyor..

METİN KIŞLALI

Joseph buna pek sevinmişti. Daha sonra, akrabasının yanında geçirdiği günler için şöyle demiştir:

«Orada ekmekten çok dayak yedim ama çalışmayı da öğrendim. Akrabamın bu iyiliğini ömrüm boyunca unutmayacağım.»

Kilise korosu okulunda piyano ve keman çalmayı, notayla şarkı söylemeyi, ayrıca İtalyanca okuyup yazmayı öğrendi. Dokuz yıl bu okulda okuduktan sonra, sesi, hayatının akışını bir daha değiştirdi. O incecik tatlı çocuk sesi artık kalınlaşmaya başlamıştı? Kraliçe onu beğenmediğinden korodan çıkarıldı. Joseph'de Avusturyalı bir Prensin sarayındaki müzik çalışmalarının yöneticiliğini üzerine aldı. Kırk yıl boyunca bu görevde bulundu.

Bundan sonraki yıllarda kendini müziğe adayan Haydn, yarattığı yüzlerce senfonide, şarkı, piyano ve org için bestelediği parçalarda, daha çok çocuksu konuları işledi. Tabiattaki sesleri, kuş cıvıltılarını, çocukların oyuncaklarından çıkan çıkan gürültüleri müziğiyle yansıttı. Ona bu yüzden «Küçüklerin Büyük Bestecisi» demek yerinde olur.

Bu yılki tatil yarışmalarımızın «hikâye ve düzyazı» dalında derece alan kardeşlerimizden biri de Nazan Ünat. Adapazarı'nda oturan Nazan, orta okulun birinci sınıfına devam ediyor. Kendisi, çalışkan bir öğrenci olduğu kadar iyi bir okur. Başarılı yazar olabilmek için, her şeyden önce, bol ve iyi yayınla beslenmek gerektiğini söylüyor. Okuyacağımız parçada Nazan, bir otobüs gezisini, bakın ne canlı ve sürükleyici bir dille anlatıyor.

Bir otobüs yolculuğu

BİNDİĞİMİZ otobüs şehirden ana yola çıkınca hızını arttırmıştı. Yerimden çok memnundum, her tarafı rahatça görebiliyordum. Şoförün yanındaki cam açıktı. Arabamızın hızı arttıkça oradan giren rüzgâr, şoförün arkasında oturan yaşlı bir hanımın baş örtüsünü savuruyor, sonra bütün arabanın içerisini dolaşarak yolcuların yüzlerini yelpazeliyordu. Herkes bu yolculuktan memnun görünüyordu.

Gözümün ucu ile anneme baktım. Alnının sol yanı üzerinde, yüzüne ayrı bir sevimlilik katan bir tutam beyaz saç dalgalanıyordu. Annem böyle uzun otobüs yolculuklarından hiç hoşlanmaz. Bu yolculuğu da trenle yapmamızı istemişti. Ama ben, «Ne olursun, anneciğim, otobüsle gidelim» diye direttim. Ablam da beni destekledi. Bu gezi sınıflarımızı pekiyi derece ile geçmiş olmamızın bir armağanıydı. Annem bizi kırmadı. Ama her halinden, buna, hatırımız için katlandığı belli oluyordu. Yolculuk sevincini ona da hissettirmek için ilginç gördüğüm şeyleri anneme göstererek kendisini oyalamaya çalışıyordum. Ama, bütün bunlar daha çok arkamızda oturan küçük bir oğlanın işine yarıyordu. Gözlerini kocaman kocaman açarak çevresine bakınıyor, önümüzde giden bir başka arabayı geçtiğimiz zaman sevinç çığlıkları atıyordu.

Ara sıra dikkatim şoförümüze takılıyordu. İnce yapılı idi ve çocuksu bir hali vardı. Onun bu koca otobüsü nasıl böyle ustalıkla ve rahat kullandığına şaşıyordum. Bıraktığı incecik bıyıklar yü-

zünü daha bir alımlı gösteriyordu. Ara sıra saçları sol kaşının üzerine kadar dökülüyor ve rüzgârla alnında dalgalanıyordu. Bakışları ikide bir önde ve yanlarda, bazan da karşısındaki aynada kıpır kıpır dolaşıp duruyordu. Direksiyonu tutuşunda, vites değiştirmelerinde, duruş ve kalkışlarında, en arkadaki yardımcısına emir verişlerinde kendine göre fiyakalı bir tavrı vardı.

Yol ıpıssız uzanıyordu. Şoför radyoyu açtı. Oyun havaları çalıyordu. Bir süre sonra hafif batı müziğinden parçalar duyulunca hemen kapadı. O sırada bir başka otobüs hızla solumuzdan geçti. Onun şoförü ve yanında oturan iki delikanlı alaylı alaylı bize baktılar, bir tanesi de gülerek el salladı. Yanımızdan geçen bu otobüs devrilecekmiş gibi bir kaç defa sağa sola savrularak uzaklaştı. O anda bizim şoförün direksiyona sımsıkı yapıştığını, gözlerinin önde giden arabaya takıldığını, sol kaşı üzerine sarkan saçının gözünün hizasına kadar indiğini gördüm. Otobüsümüz olanca hızıyla o arabanın ardına takıldı. Motör inliyor, tekerlekler sanki asfaltı yırtıyordu. Yaşlı hanımın başörtüsü az kalsın uçacaktı. O sırada şoförün önündeki kilometre saatine baktım, ibre 100'ü geçmişti. Üzerinde rakam olmayan bir takım çizgicikleri birer birer atlıyordu. Yaşlı hanım, «Aman oğlum, yavaş ol, Allah korusun!..» diye söylenmeye başladı. Herkes olduğu yere sinmişti. Şoför yolcularla bütün ilgisini kesmiş dikkatini öndeki arabaya vermişti. Annemin yüzüne bakmaya korkuyordum. Arkamızdaki oğlan da meraktan yerinde duramıyor, «Şimdi onu geçeceğiz» diye zıp zıp zıplıyordu.

Birkaç dakika sonra otobüsümüz öndekine yetişti. Şoför şimdi iyice direksiyonun üzerine abanmış öbürünü geçmeye hazırlanıyordu ve sürekli olarak korna çalıyordu. Önümüzde otobüs yel gibi kayıyordu. Ama yine de bizimki ona yetişti ve yavaş yavaş onu geçmeye başladı. Bizim şoför, meslekdaşına şöyle alaycı bir göz attı ve fiyakasını bozan o iki yolcuya «Düdüüt» diye karşılık verdi.

Tam o sırada solumuzdan korna sesleri ve haykırışlar duyuldu. Tüylerim diken diken olmuştu. Bir otomobilin ansızın karşımızda belirdiğini, içindekilerin ürkmüş hareketlerini ve korkulu bakışlarını gördüm. Yolcular çığlığı bastılar. Bereket versin otomobilin şoförü arabasını yol kıyısında kalan daracık geçide sokmuş ve bizim arabaya sürtünerek geçmeyi başarmıştı. Kimsede can kalmamıştı. Annem kolları ile bizi kucaklıyarak üzerimize eğilmişti. Yaşlı hanım başını iki yana sallayarak dualar okuyor, etrafa üflüyordu. Şoförümüz aynı öfkeli soğukkanlılıkla arabayı sürmekte devam ediyordu. Öbür otobüs ise birdenbire bu yarışmadan vaz geçmiş gibi gerilerde kalmıştı. Motörümüz gene acı acı vınlıyor, tekerlekler yolları yırtıyordu. Arabamız her hali ile şoförümüze: daha fazla dayanamam, sürme! diye yalvarıyor gibiydi.

Dikiz aynasının altında, mavi boncuklarla süslü bir nazarlık sallanıp duruyordu. Şoförümüz arkadaki araba gözden kaybolıncaya kadar hızını alamadı. Yolcuların söylenmelerine kulak asmadan gaza bastı durdu. Sonunda olan oldu. Otobüsün altından bir takım sesler geldi, bir demir parçasının yere düşerek sürüklendiğini duyduk. Otobüs durdu. Şoför telâşla kapıyı açarak yere atladı ve bir küfür savurdu. Dudaklarının ucuyla yere keskin bir tükürük attı. Şaft kırılmıştı.

Annem ancak o zaman başını kaldırarak bana baktı. Şimdi onu daha iyi anlamış ve kendisine hak vermiştim. Başımı kucağına gömerek «Beni affet, anneciğim» diyebildim. «Tren yolculuğu yapmamıza ben engel oldum.» Tabiî az sonra arkadaki otobüs bizi geçti. Aynı delikanlılar alaylı alaylı güldüler. Ama, bizim şoför başını kaldırmadı arıza ile meşgul göründü.

Yolcular öfkeli öfkeli tartışmalara başlamışlardı. Şoföre söylenip duruyorlardı. Geçecek bir başka arabada yer bulup yola devam etmekten başka çare olmadığını söylüyorlardı. Arkadan gelen taşıtlar birer ikişer bütün yolcuları götürdüler.

Biz ise yolumuza bir otomobille devam ediyorduk. Başımı annemin koluna yaslamış, olanların korkusu içinde susuyordum. İşte o zaman babamın anlattığı bir olayı hatırladım. Babamın bir arkadaşı Londra'ya gitmiş. Gecenin geç saatinde oteline dönüyormuş. Bir yol kavşağında şoför taksiyi durdurmuş. Babamın arkadaşı merakla etrafına bakınmış. Bu durmanın nedenini anlıyamamış. Şoföre: «Ne için bekliyorsunuz?» diye sormuş. Şoför karşısındaki işaret lâmbasının kırmızı ışığını göstererek «yol kapalı» demiş. Babamın arkadaşı gülmüş. «Yolda kimseler yok» demiş, «Geçmekte ne mahzur var?» Şoför istifini bozmadan: «Kanun böyle istiyor» diye cevap vermiş.

İşte babamın anlattığı bu olayı düşünerek kendi kendime soruyordum: «Acaba bizim kanunlarımız nasıl istiyor?» Ne zaman gazetelerde bir trafik kazası haberi okusam, gözümün önüne o öfkeli şoför, kilometre saatinin titrek ibresi, otobüsün hızıyla iki yana salınan süslü nazarlık gelir.

Nazan Unat

Minik bir Şair daha

Küçük Cânan dört yaşında. Henüz okuma yazma bilmiyor. Bu iki şiiri Cânân söylemiş, annesi de yazıya geçirmiş.

ANNEM

Gözlerime bakar,
Gülersem gülersin.
Kulağına: «Çişim var!» derim,
Gene gülersin.
«Benim gülümsün!» der, öpersin.

★

KUŞUM

Sevgili kuşum,
Sırtına bineyim,
«Deh!» diyeyim,
Beni azıcık gezdir.

★

Sana yem veririm,
Bindir beni sırtına,
Senin kanatlarından
Bakacağım yerlere.

CÂNÂN G. NEBİGİL

★ Bu sayıdaki «Karagöz oynuyoruz» yazısını oku ve düşün. ★

FINDIK KURTLARI

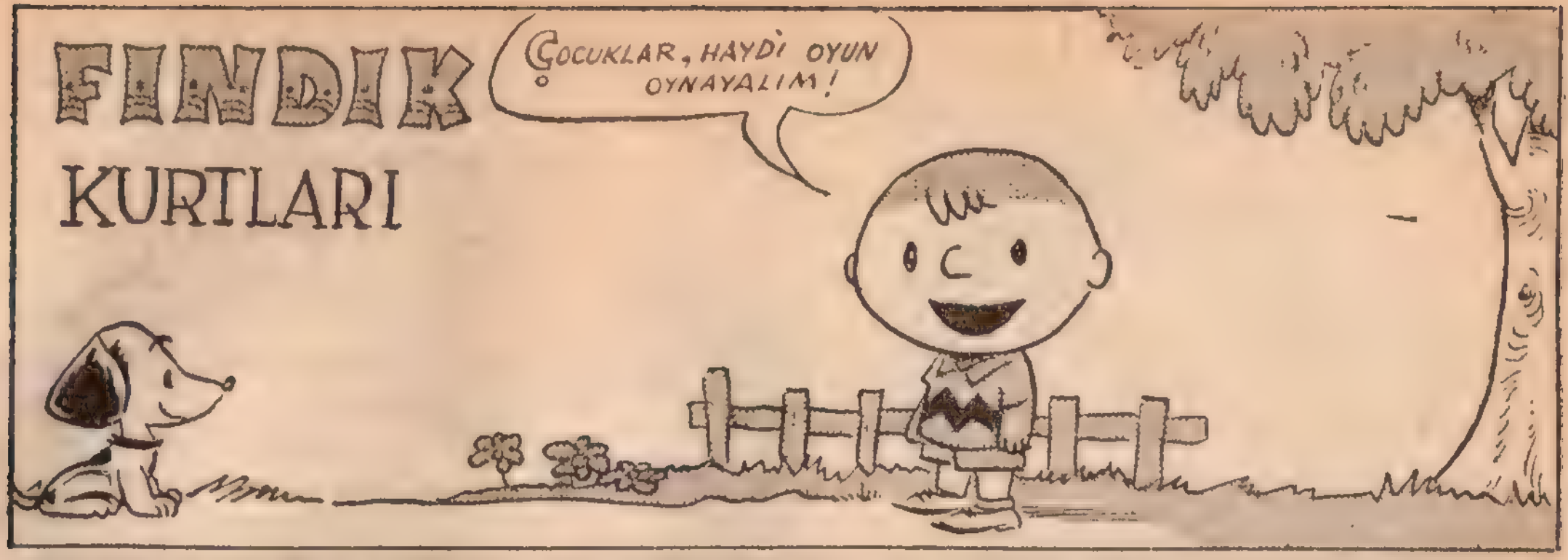

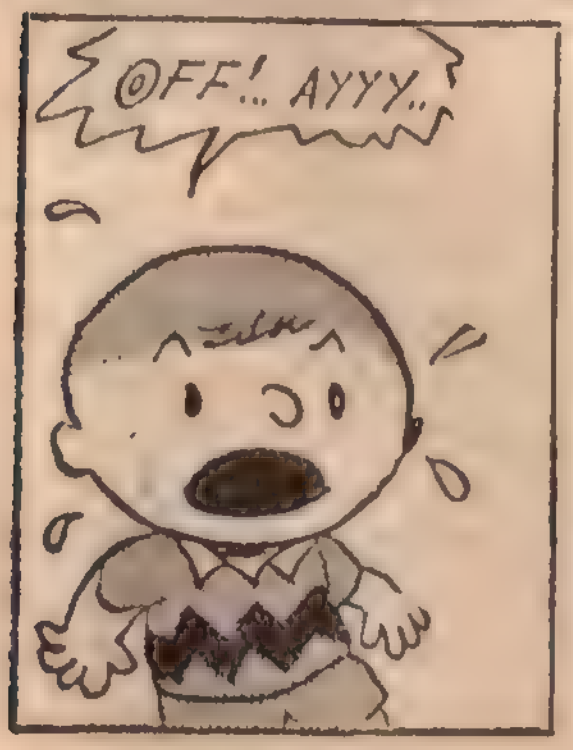

Bir İspanya hikâyesi

Papağan

Çeviren : Orhan TERCAN

BİR zamanlar, İspanya'nın başkenti Madrid'de, bir yün tüccarı yaşıyordu. Kuruntu kumkuması bir adamdı bu tüccar. İşinden evine döner dönmez, hizmetçisini, kâh kurnazlıkla, kâh budalaca, sorguya çekerdi. Kendisi yokken, karısının nasıl vakit geçirdiğini merak ediyordu. Ama, hizmetçi bu. Kolay faka basar mı? Binbir dereden su getirerek verdiği cevaplarla, efendisinin aklını büsbütün karıştırıyordu.

Yün tüccarı iş yüzünden sık sık yolculuğa çıkıyor, evde yalnız kalan karısı da, dediğine bakılırsa, bir türlü gönlünü eğlendiremiyordu. «Ah, kocacığım,» diyordu, ellerini kavuşturarak, «sensiz nasıl sıkılıyorum, bilsen! Senin gidişinle birlikte, yüreğimi aydınlatan ışık da sönüveriyor. İçime bir karanlıktır çöküyor. İki gözüm iki çeşme, yolunu bekliyorum.»

Yine bir gün tüccar, mal almak üzere Barselona şehrine gitmişti. Pazar yerinde bir satıcıya rasladı. Adam, yumruğunun ucuna bir papağan kondurmuş, avaz avaz bağırıyordu:

«— Haydi satılıık!... Satılık! Papağanların kıralı bu! Zararına veriyorum, yok mu isteyen?... Satılıık! Hem konuşur, hem şarkı söyler, hem ağlar... Her gördüğünü anlatır. Papağanların kıralı geldi!»

Madridli tüccar, satıcıya yaklaştı:

«— Doğru mu söylüyorsun ahbap? Her gördüğünü anlatır mı bu kuş?»

«— Denemesi bedava, bayım. (Kuşa dönerek) Söyle bana Papagayo, dün akşamdanberi neler gördün?»

Hayvan bir an gözlerini yumdu, sonra konuşmaya başladı:

«— Dün gece eve geç döndünüz. Gürültü patırtınızla beni de uyandırdınız. Sonra mumu yaktınız. Bir de ne göreyim? Turu kuşu gibi sarhoş, o duvar senin bu duvar benim, yalpalıyordunuz. Üstelik, kötü sözler söylüyordunuz.»

Satıcı papağanın sözünü kesti:

«— Şeyyy... bayım, arkadaşlarla birlikte biraz eğlenmiştik de.»

Sonra papağana dönerek:

«— E, devam et, Papagayo.» Papağan yine gözlerini yumdu:

«— Elbiselerinizle yatağa girdiniz. Horultunuzdan benim uykum kaçtı. Sabahleyin kalkınca dediniz ki: «Bakalım, şu kocamış papağanı yutturabileceğim bir budala çıkacak mı karşıma.» Satıcı, söze karıştı:

«— Özür dilerim, bayım, 'budala' değil, 'zengin' demek istiyor.»

«— Zararı yok» dedi tüccar. «O budala işte benim. Al şu parayı, güle güle harca...»

Tüccarla papağanı Madrid'e doğru yola koyuldular. Adam, böylesine bir hazineye kavuştuğundan ağzı kulaklarında, durmadan soruyordu: «Anlat Papagayo, evvelki gün ne yaptın?», «Söyle Papagayo, bir hafta önce ne yedin?», «E, Papagayo, yedi yıl önce neredeydin!» Sormasıyla birlikte, «şıpp!» diye cevabını da alıyordu. Madrid'e iyice yaklaşmışlardı. Tüccar, papağana dedi ki: «Beni iyi dinle Papagayo. Seni evime yerleştireceğim. Gözlerini de, kulaklarını da dört açacaksın; akşamları ben dönünce, evde olup bitenleri teker teker anlatacaksın. Tamam mı?»

Papağan, namus sözü verdi.

Tüccarın karısı, papağanı görünce sevinç çığlığını bastı. Bu sevimli armağandan ötürü kocasına uzun uzun teşekkür etti. Adam, meraktan çatlıyordu. Dışarda görülecek işleri olduğunu ileri sürerek, papağanla karısı-

nı başbaşa bıraktı, çıktı gitti. Kadıncık, sağ olsun, biraz tembelce idi. Boğazını da pek severdi. Ayrıca, iyi giyinip kuşanmaya düşkün olduğundan, kocasının ağzından girer burnundan çıkar, ondan ille bir şey koparırdı. Fakaat... kendisine soracak olursanız, koca Madrid'de, ondan daha hamarat, daha tutumlu, daha alçak gönüllü bir ikinci hanım yoktu. İşte, bu yüzdendir ki, hakbilir bir kişi olan kocası, onu denemek istemişti. Adam, eve geç vakit döndü. Hemen papağanın yanına koştu:

«— E, anlat bakalım, Papagayocuğum, ben gidince neler oldu?»

«— Siz gidince mi, efendimiz?... Daha kapı kapanır kapanmaz, hanım dedi ki: «Öff... Hele şükür gittin. Gidişin olsun da, dönüşün olmasın!»

Ardından, hizmetçiye seslendi: «Heey! Luiza! Luiza! Çabuk bana büyük fincanla sütlü kahve pişir. Sonra, o pastalardan, çöreklerden de ver. Çokca getir, haa!» Yalanım varsa kahrolayım efendimiz, bana bir kırıntı bile vermedi.»

«— Peki, şimdi aç mısın, Papagayo?»

«— Değilim. Ama, beni düşünmeniz çok hoşuma gitti doğrusu».

«— Peki, sonra Papagayo ?»

«— Sonra, avluya bakan penceyi açarak, cıyak cıyak bağırdı: «Enrikita! Enrikita!» Az sonra genç bir kadın çıkageldi. Hanım dedi ki ona: «Ah, komşucuğum. Kocam olacak sersem, yoldan döndü. Bu akşam seninle tiyatroya gelemiyeceğim. Adamın parası öyle kıymetli ki, düşün, Barselona'dan getire getire, bana, şu mendebur hayvanı getiriyor!» Bu sözler üzerine ikisi de kızgın kızgın benden yana baktılar. Benimle alay ettiler. Yok efendim dilim karaymış, yok gözlerim yuvarlakmış! Enrikita ne dedi, biliyor musunuz? Ben, beni getiren yaşlı maymundan daha az çirkinmişim! Yani,

sizden...»

«— Canım, sana düşüncenl sormadık. Sonra ?»

«— Sonra... biraz dışarı çıktılar ve bir sürü yiyecekle döndüler. Luiza onlara hizmet etti. Tam, sütlü kahvelerini höpürdetiyorlardı ki, bir kocakarı geldi. Bir satıcı. Dedi ki: «Çok güzel bir yüzüğüm var, almak ister misiniz? Bakın, pırıl pırıl. Üstelik ucuz. Yüz yirmi lira.» Hanımınız: «Alamam ki, teyzeciğim. Pinti kocam, toplu bir para bırakmaz bana.» dedi. Bunun üzerine satıcı kocakarı: «Zararı yok, benim dilber kızım! Nasılsa eskiden kalma bir borcunuz da vardı, ikisini birlikte taksitle ödersiniz.» diye karşılık verince, yüzük hanımda kaldı.»

«— Doğru mu bu söylediğin, Papagayo?»

«— Vallahi! Yüzüğü tuvalet masasının alt gözüne koydu. «Kocamın, buraya bakacak kadar kafası çalışmaz!» dedi.»

«— Yaa ?!»

«— Evet. Sonra satıcı kadın gitti. Peşinden de Enrikita defoldu. O zaman karınız gardrobunu açtı, en güzel tuvaletini alıp giydi. Taktı, takıştırdı. Öyle baş döndürücü kokular süründü ki, ben baygınlık geçirdim. Hanımınız kendi kendine konuşuyordu: «Ne zamandır çılgınca dansetmedim. Bu güzellik bendeyken herhalde balonun kıraliçesi olurum.» Saçına kırmızı bir karan-

fil iliştirdi. Luiza'ya: «Bey benden önce gelirse, kiliseye gittiğimi söylersin.» diyerek evden çıktı.»

«— Peki, dönünce ne yaptı?»

«— Hiiiç... Çarçabuk üstünü değiştirdi. Şarkı söylemeye başladı. Derken siz geldiniz.»

Tüccar, papağanı kafesine yerleştirdi. Ona yiyecek ve su verdi. Sonra, karısının oturduğu odaya girdi. Kadın, bir koltuğa yığılmıştı. Yüzü solgundu. Kocasını görür görmez yerinden fırladı:

«— Ah, benim sevgili kocacığım! Hele şükür geldin! Bugün işim başımdan aşkındı. Öyle yoruldum, öyle yoruldum ki, değil bir komşuya çıkmak, iki lokma yemeğe bile fırsat bulamadım!» Adam iyice öfkelenmişti.

«— Vah, benim zavallı karıcığım! Demek, Enrikita ile başbaşa, bir fincan sütlü kahve içmeğe de vaktin olmadı! Bir lokmacık pasta yemeğe de!... Balonun kıraliçesi de seçilemedin! Vah! Vah!»

Adamın bu alaylı sözlerine kadın çok içerledi. İleri geri tartıştılar. Eve bir soğukluk çöktü. Ertesi gün hanım, hizmetçiyi bir kıyıya çekti:

«— Dün yaptıklarımı kocama bildirmek cesaretini kim verdi sana?»

«— Ben hiç bir şey söylemedim, hanımcığım!» dedi kız.

«— Seni yalancı fitne fücur seni! Bir daha dilini tutmayı bil!» diye haykırdı kadın ve kızcağızın yanağına bir şamar aşketti!

Günahsız kız, gün boyunca ağladı.

Ertesi gün ve daha sonraki günler, tüccarın karısı kendisini ev işine vermiş göründü. Sokağa çıkmaktan kaçındı. Beşinci gün pazardı. Kocası bütün gün evde olmıyacaktı. Hizmetçi Luiza da izinliydi. Öğleden sonra, komşusu Enrikita geldi. Beraberinde pasta, çörek getirdi. İki kadın, onları yediler, sütlü kahve içtiler. Biraz da dedikodu yaptılar.

Akşamüstü dönen tüccar, her zaman olduğu gibi papağanı sorguya çekti. O da gördüklerini anlattı. Adam daha sonra karısının yanına giderek, gününü nasıl geçirdiğini sordu. Kadın:

«— Enrikita geldi. Bana pasta getirdi. Ordan burdan konuştuk.» dedi.

Tüccarın karısı, en ufak bir davranışının bile kocasından saklı kalmadığını görerek, için için öfkeleniyordu. Luiza'yı boş yere hırpaladığına pişman olmuştu. Hizmetçiyi bir köşeye çekip tatlılıkla sordu:

«— Luiza, inanıyorum sen değilsin, ama, biri var ki, olan biteni kocama yetiştiriyor. Kim olabilir, dersin?»

«— Hanımcığım, dedi hizmetçi, ben şu çenesi düşük kuştan huylanıyorum. Sizden, benden iyi konuşuyor. Her gece, siz yokken, beyefendiyle sohbet ediyor.»

«— Bak seeen!!...» dedi kadın, «ben şimdi onu dut yemiş bülbüle çeviririm! Gel, yardım et bana.»

Papağanı karanlık bir odaya aldılar. Az sonra Papagayo'nun tepesine damlalar düşmeye başladı ve birden sağnak şeklini aldı. «Aman Allahım, ne yağmur! Ortalığı sel bastı!» diye düşündü Papagayo. Gerçekte, kadın, çiçek suladığı süzgeçli teneke yi boca ediyordu kuşun başına. Kafesin arkasına, Papagayo'nun göremiyeceği şekilde, yanan bir mum yerleştirilmişti. Tüccarın karısı, öbür eliyle tuttuğu aynayı oynattıkça, mumdan vuran ışığı şimşek sanıyordu zavallı kuş. Tam bu sırada, hizmetçi, kocaman bir siniyi olanca gücüyle yumrukluyordu. Korkudan, Papagayocuğun yüreği ağzına geldi! «Tanrım, ne olur, dindir şu gök gürültüsünü!» diye çırpınmaya başladı. Zavallının duası mı kabul oldu, nedir, sonunda yağmur kesildi, şimşek çakmaz oldu, gök gürültüsü sustu. Kuşcağız soluk soluğa idi. Tüyünü kımıldatmaya gücü yetmiyordu. Gözleri bir süre kapalı kaldı.

Evin efendisi o gece çok geç geldi. Papağanın kafesi her zamanki yerindeydi. Hayvanın tüyleri kurumuştu. Ama, korkusu geçmemişti. Başını önüne eğmiş, öylece susuyordu.

«— Anlatsana, Papagayo,» dedi tüccar, «bugün neler gördün?» Papağan küskün bir sesle cevap verdi:

«— Neler mi gördüm? Hiç sormuyorsunuz, yağmurdan, şimşekten, gök gürültüsünden gözümü açabildim mi diye...»

«— Ne yağmuru? Nasıl şimşek? Hangi gök gürültüsü?»

«— Canım, bu sabahki yağmur... Denize dalıp çıksam, o kadar ıslanmazdım. Şimşekten, gözlerimin kör olmadığına şükrediyorum. Hele o gök gürültüsü!... Yeryüzünün bütün aslanları bir araya gelse, öyle kükreyemez!» Adam, öfkeden, havuç gibi kızarmıştı. Daha fazla dayanamıyarak, papağanı boynundan kavradı:

«— Vay, aşşağılık hayvan, vay! Demek, şimdiye kadar bana hep böyle yalan söyledin! Yağmur, ha? Şimşek, ha? Gök gürlemesi ha? Benim gözlerim kör mü? Ortalık günlük güneşlikti! Gökte el kadar bir bulut yoktu! Demek, benim pırlanta gibi eşim hakkında söylediklerin de yalandı! Demek, bana, «pinti herif», «kocamış maymun» dedikleri de yalandı! Karımın ev işi yapmadığı, sürtüklük ettiği de yalandı. Sen şimdi görürsün!...» demesiyle, Papagayo'nun boynunu burması bir oldu!...

Bu olaydan sonra Madrid'li tüccar, bilinmesi gereksiz şeyleri öğrenmek sevdasından vazgeçti. Karı - koca, kuşlar gibi mutlu bir ömür sürdüler.

— S O N —

Su tavuğu

Göç etmeyen bir kuş

Soğuk bölgelerdeki dağ sıralarından Ekvatora kadar nerede bir çağlayan veya hızlı akan su varsa, bu şarkıcı kuşu orada bulabiliriz. Bazan su tavuğu, çoğunlukla su kuşu denilen bu hayvan, bir alakarga iriliğindedir. Kül rengi, kahverengi karışımı, koyu renkli tüyleri kanatlarda sert ve kuvvetli, vücudunun diğer kısımlarında yumuşacıktır.

Yiyeceği akarsularda bulunduğundan, tabiat ana, su tavuğuna öbür kuşlarda olmayan bazı özellikler vermiştir. Tüylerinin diplerinden bol bol yağ çıktığından suda ıslanmaz. Avlanmak için suyun dibine dalınca burun delikleri özel bir kapakçıkla kapanır. Suda yaşıyan diğer kuşların ayakları perdeli olduğu halde bununki değildir. Suların dibinde kanat ve ayaklarını oynatarak hareket eder. Bu arada önüne çıkan böcekleri, balık yumurtalarını kapar.

Bu sevimli kuş yıl boyunca çok soğuklarda bile tatlı şarkılarıyla etrafa neşe saçar. Diğer bir takım kuşlar gibi sonbaharda sıcak ülkelere göç etmez. Yuvasının yanındaki akarsu donunca, buz tutmamış bir yer buluncaya kadar nehrin aşağı yatağına iner. İlk rastladığı yerden suya dalar. Vücudu kalın, sık tüylerle örtülü olduğundan dondurucu soğuktan haberi bile olmaz. Daldıktan otuz saniye sonra dışarı fırlar. Her defasında mutlaka gagasında bir av bulunur.

İlkbaharda dişi kuş, köpüklü suların pek yakınında bir yer seçer. Etraftaki kayalardan kopardığı yosunları buraya taşıyarak üstü kubbe biçimindeki yuva-

(Devamı 49. sayfada)

ŞU KUYRUKLU YILDIZLAR...

BİR BAŞ, BİR DE KUYRUK

Dört bin yıldır uzay boşluğunda bin yedi yüz yetmiş tane kuyruklu yıldız görülmüş. Gerçekte, sayıları denizlerdeki balıklar kadar çok olan bu güzel yolculara, eski yunanlılar «yele» adını vermişler. Biliyorsunuz, kuyruklu yıldızların bir baş kısmı vardır; bir de, bu başın ardında salınan, atın yelesi gibi dalga dalga bir kuyruğu. Bazı kuyruklu yıldızların ışığını güpegündüz görmek bile mümkün. Bazıları ise, ancak geceleyin, o da teleskop denen araçlarla gözlenebiliyor. İşte, geçen 8 Eylül günü, İkeya ve Seki adlarındaki Japon gençlerinin bulduğu kuyruklu yıldız, böyle, nazlı görünen cinstendi.

Pek kocaman şeyler, su kuyruklu yıldızlar! Bazılarının başı güneş kadar büyük! Kuyruğu 300 milyon kilometreye varanları var. Bir kuyruk düşünün: Boyu, dünyamızdan güneşe olan uzaklığın iki katı!

UĞURLU MU, UĞURSUZ MU?

Eskiden, kuyruklu yıldızların görülmesi büyük korku yaratırdı. Yunanlılar, onları büyük adamların gökyüzünde dolaşan ruhları sanırlardı. Ninelerimizin dediklerine bakılırsa, bunlar, birer felâket habercisi idi. Oysa, günümüzün bilginleri, kuyruklu yıldızların da tıpkı öbür gezegenler gibi, düzenli olarak güneşin çevresinde döndüğünü ortaya koyuyorlar.

ÜN YAPMIŞ KUYRUKLU YILDIZLAR

Kuyruklu yıldızların en ünlüsü, her yetmiş altı yılda bir dünyamızdan görülen Halley kuyruklu yıldızıdır. İlk görülmesi iki bin yıl önceye rastlıyor. Halley, 27 Mayıs 1454 da, yâni İstanbul'un Türklere geçişinden bir yıl sonra belirdiği zaman, hıristiyanlar dehşete düşüyor; ortalıkta, bütün Avrupanın müslümanlar eline geçeceği söylentisi dolaşıyor.

1811 yılında bir kuyruklu yıldız daha görülüyor. Rusya seferine çıkan Fransız imparatoru Napolyon Bonapart, bunu bir uğur belirtisi sayıyor.

1910 da Sen nehri taşıyor. Paris'in alçak mahalleleri su altında kalıyor. Tam bu sırada Halley, kuyruğunu sallayınca, Paris

halkı, uğradığı felâketi onun uğursuzluğundan biliyor.

NİNELERİMİZİN KORKTUĞU

Teleskopla incelenince, kuyruklu yıldızın başı ışıktan bir küredir. Bu küre, sonsuz sayıda yanan taşlar ve madenlerle doludur. Taşların, madenlerin çevresini, ışıklı bir gaz bulutu sarar. Yıldızın başı güneşe yaklaşınca, bu gazlar güneş tarafından itilerek bir kuyruk meydana getirirler. Kuyruğun içinden milyonlarca gezegen geçebilir. Nasıl ki 1910 yılında dünyamız, ünlü Halley yıldızının kuyruğundan geçmişti. Hem de hiç bir zarar görmeden...

Uzak bir ihtimal, ama... Kuyruklu yıldızın başı bir gezegene çarpacak olursa, herhalde durum değişir. Zira, 1908 de kayan bir yıldızdan Sibirya'ya düşen taş, altmış kilometre çapında bir alanı çökertmiş; gürültü, tâ bin kilometre öteden duyulmuştu.

Ninelerimizin korktuğu kadar var hani!...

Yılbaşı hazırlığı

Ayşe'yle Ali yılbaşı hazırlıklarına girişmişler. Tavanarasında geçen yıldan kalan süsleri arıyorlar. Onlar da vitrinlerde gördüğümüz gibi bir yılbaşı ağacı süslemeye çalışıyorlar. Ağaçlara asılan mavili, yeşilli, kırmızılı, o minik, renk renk baloncukları arıyorlar. Fakat hiç birini bulamadılar. Resimde 5 tane balon var. Haydi biz onlara yardım edelim.

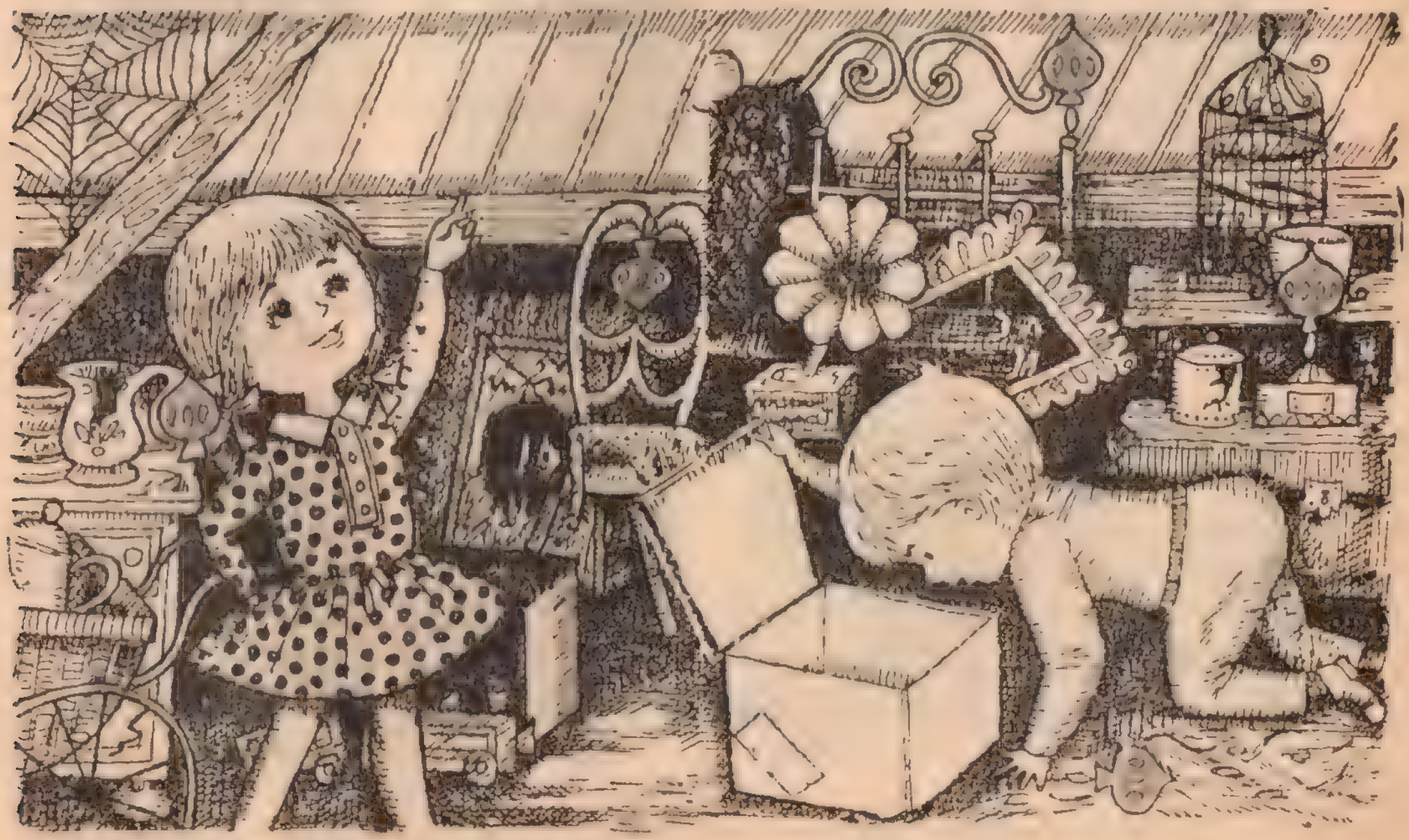

Emre Arıcalı

Ilknur Atamert

Fahire Barkören

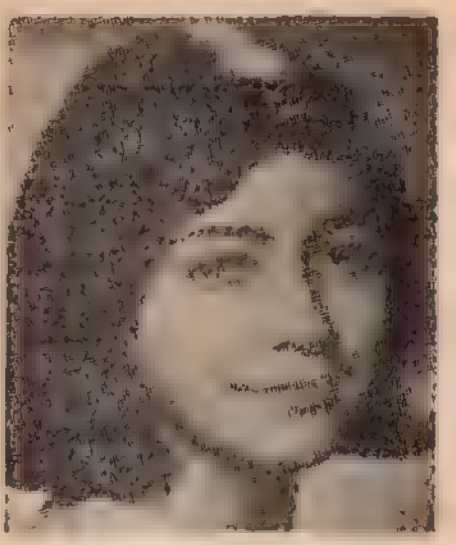

Filiz Başaran

Veli Dönmez

Nur Durmuş

Sıdıka Durmuş

Güntekin K. Eke

YARIŞMADA

Nurgün Göbelezoğlu

Metin Gürgöze

Ali Cengiz Kan

Kemal Cengiz Kan

İdil Özerdem

Emine Özyılmaz

Selma Paketçi

Deniz Ural

Ayhan Baykal

Senar Çeto

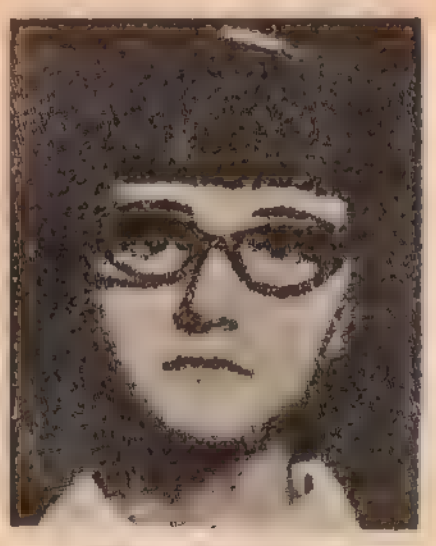

Mine Demirbaş

Sait Doğru

Nilgün Elçi

Emine Esenkova

Gülbin Ezel

Gazanfer Gerçek

KAZANANLAR

Hülya Kanıgür

Kâmil Keleş

Şahika Küreli

Tanju Özbay

Pınar Uzel

Ayşe Üçok

Zerrin Yaşar

Ali Rıza Yönel

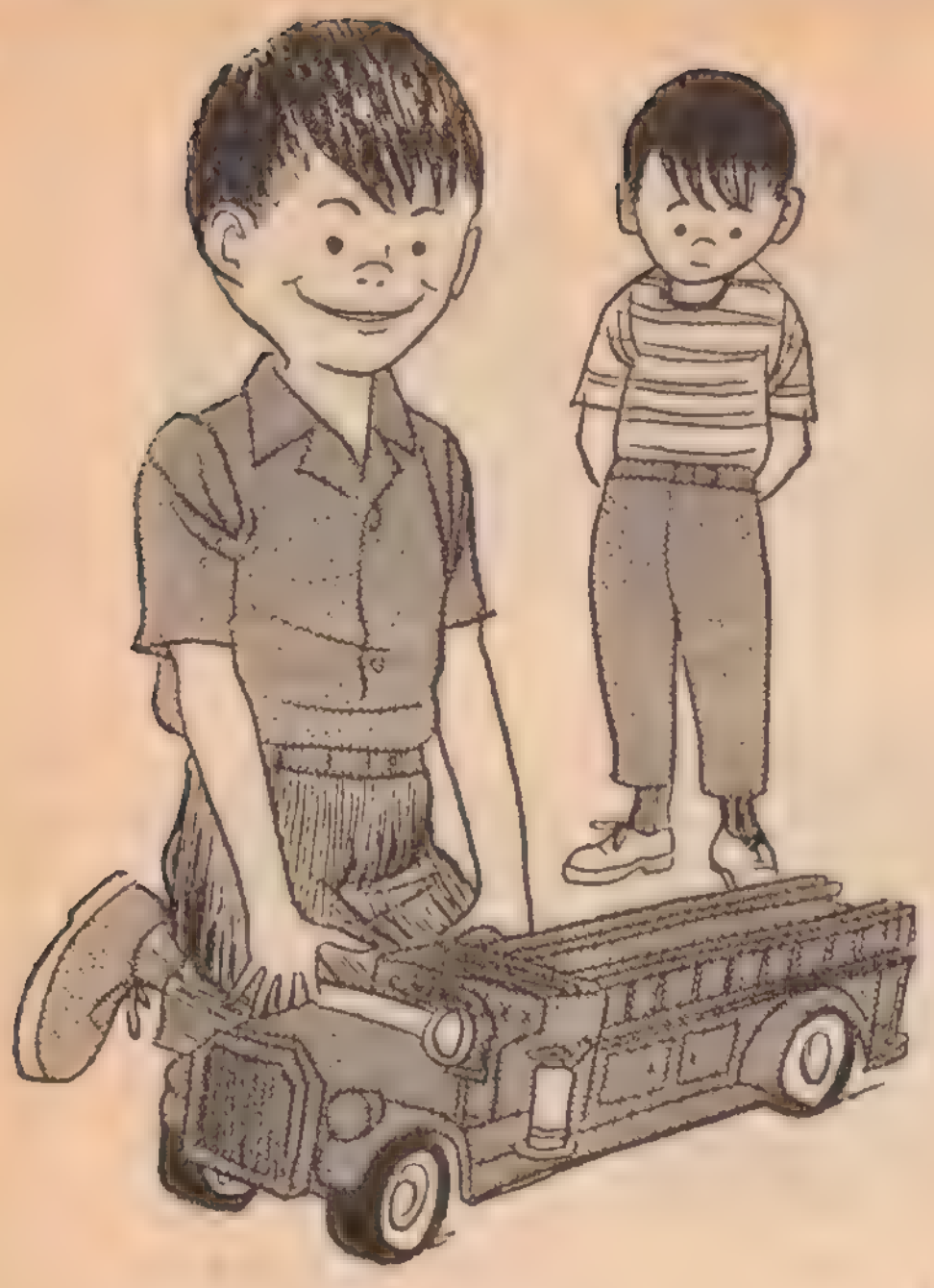

Kardeş payı

AHMET ile Mehmet kardeştiler. Birbirlerine pek benzerlerdi. Yalnız Ahmet büyük olduğu için Mehmet'ten daha uzundu.

Ahmet'e bir gün kocaman, kıpkırmızı bir itfaiye arabası hediye geldi. O güne kadar hep oyuncaklarını aralarında paylaşırlar ve tatlı tatlı oynarlardı. Ama, o günden sonra durum değişti. Ahmet, kocaman oyuncağını pek seviyor, gıcır gıcır, yeni kalmasını istiyordu. Bu yüzden Mehmet'e, ona elini bile sürmemesini tembihlemişti. Zira, Mehmet, bazan bilmiyerek oyuncakları kırar, bozardı. Bir sabah Mehmet erkenden uyandı. Ahmet daha mışıl mışıl uyuyordu. Usulca merdivenlerden inip oturma odasına süzüldü. Kırmızı itfaiye arabası orada yoktu. Mutfağa gitti, orada da bulamadı. Son ümidi yemek odasındaydı. İçeri girince gözleri sevinçle parladı. Aradığı, köşede duruyordu. Gidip yanına oturdu ve başladı okşamaya. Çok güzeldi doğrusu. Kalktı ve arabayı çekmeye başladı. Tekerlekler tahta üstünde yağ gibi kayıyordu. Öyle dalıp gitmişti ki, bir bağırtıyla yerinden sıçradı. «Bırak, bırak onu. Ona dokunma dememiş miydim?» Ahmet, kapıda durmuş öfkeli öfkeli bağırıp çağırıyordu. Sonra koşup itfaiye arabasını Mehmet'in elinden aldı. Öyle hızlı çekmişti ki, çocuk yere kapaklandı. Gürültülerine anneleri koştu. «Çok ayıp, size hiç yakıştıramadım!» diye aralarına girdi. «Hani, kardeş kardeş oynıyacaktınız? Ahmet, bencillik çok kötü şeydir, yavrum.» Çocuklar utanarak önlerine baktılar.

Bir süre öyle, süt dökmüş kedi gibi oturduktan sonra itfaiye arabasıyla oynamaya başladılar.

Ertesi gün Mehmet'in doğum günüydü. Amcaları ona bir kovboy şapkasıyla, deri bir kemer getirdi. Mehmet hediyeye pek sevinmişti. Bütün gün şapkasını giydi, kemerini kuşandı. Onları önüne gelene gösterdi. Bir ara Ahmet, «Mehmet» dedi. «Ver şu senin şapkayla kemeri, biraz da ben takayım. Ben seni kamyonumla oynatmıştım ama.» «Yoo! olmaz» diye diretti Mehmet. «Senin kafan kocaman, şapkamı bollatırsın. Son-

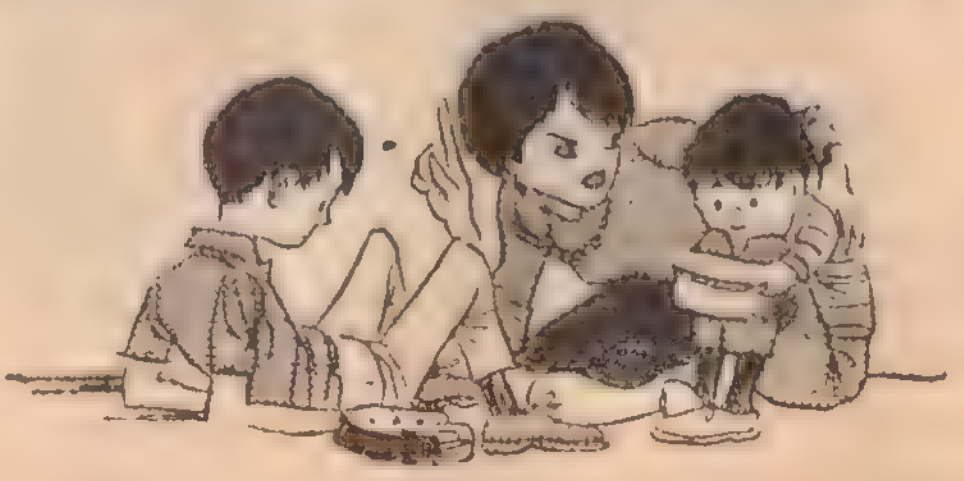

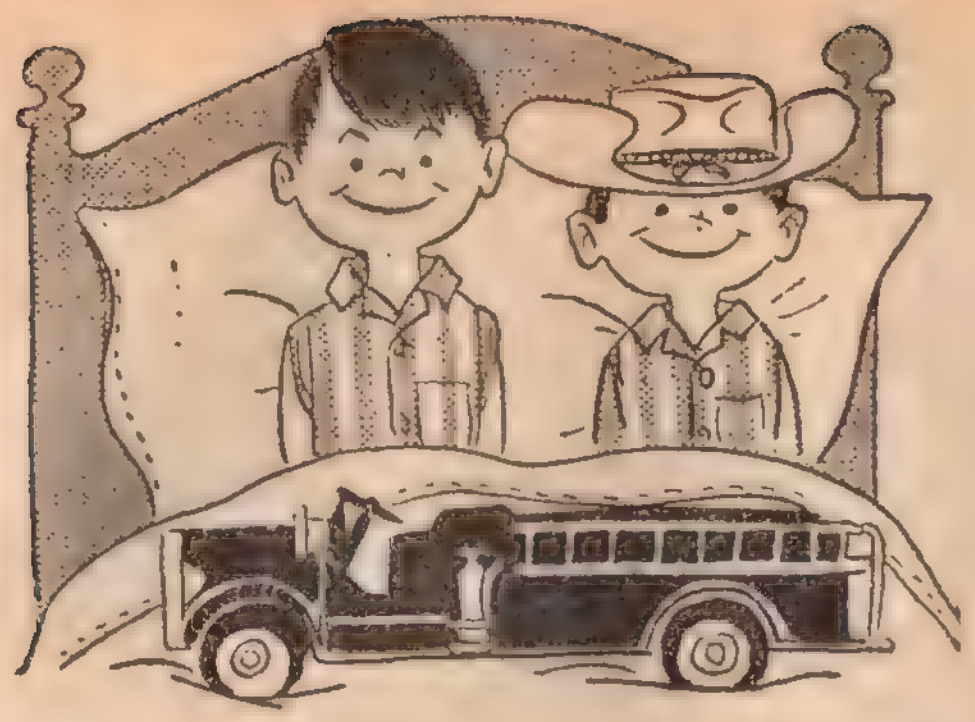

ra benden çok şişmansın. Kemer de beline uymaz.»
Ertesi sabah Ahmet, erkenden kalkarak kardeşinin şapkasını başına giydi. Kemeri takmaya çalışırken kapı açıldı. Olanları gören Mehmet, «Bırak onları. Sana onlara dokunmamanı söylemiştim» diye tepiniyordu.
Ahmet'in başından şapkayı öyle bir çekiş çekti ki, çocuğun kafasından bir tutam saç da yolundu. Anneleri yetişti. Çocukların ikide bir kavgaya tutuşmalarına canı pek sıkılmıştı. Öfkeli, öfkeli, «Kardeşler her şeylerini paylaşırlar. Ne biçim kardeşsiniz siz? Mehmet hiç utanmıyor musun?» deyip çıkıp gitti.
Çocuklar suçlu suçlu birbirlerine baktılar. İlkin biri gülümsedi. Sonra öteki kendini tutamadı. Kucaklaştılar ve kardeş kardeş oynamaya başladılar.
Ertesi gün Ahmet hastalandı. Başı ağrıyor, boğazı yanıyordu. Yüzünde kırmızı benekler belirmişti.
Anne çocuğun derecesini aldıktan sonra: «Galiba su çiçeği çıkarıyorsun. Haydi pijamanı giy de yatağına yat. Ben gidip doktor çağırayım» dedi.
Odadan çıkarken gözüne Mehmet ilişti. «Yoo!» dedi ona. «Sen artık ağabeyine yaklaşma!»
Az sonra anne elinde kahvaltı tepsisi içeri girince pek şaşırdı. Ahmet de pijamalarını giymiş Mehmet'in yatağına kurulmuştu. Annenin sabrı tükendi. «Sana da geçecek yavrum» diye söylendi.
Çocuk, tatlı tatlı gülümsiyerek, «Biliyorum ama» dedi, «biz her şeyimizi paylaşmıyacak mıydık? Su çiçeğini niçin paylaşmıyalım. Bencillik çok kötü bir şeymiş. Sen öyle dememiş miydin ? Artık...»
Annenin yüzü yumuşadı ve gülmeye başladı. «Dur senin de yemeğini getireyim» diye dışarı çıktı.
«İnşallah bende de seninki kadar kırmızı benek çıkar. Yoksa onları nasıl kardeş payı yaparız?» diye söylendi Mehmet. Ahmet gülerek kardeşini okşadı. «Zararı yok» dedi. «Bak işte her şeyimizi paylaşıyoruz ya.»

DENİZ BAŞARAN'DAN

ŞİİRLER

KAR

Kar ne güzel yağıyor
Uçuşa uçuşa,
Beyaz beyaz,
Sokaklara, duvarlara, insanlara

TREN

Tren şefi işaret verdi,
Tren durdu,
Yolcular indiler.
Trenin dumanları yükseliyordu.
Kuşlar uzaklara gittiler...
Derken güneş battı,
Kırmızı mavi renkler içinde.
Tren şefi işaret verdi,
Tren yavaş yavaş ilerledi.

DENİZ BAŞARAN

Elena Kardeş, Filipinleri meydana getiren sayısız adadan biri olan Luzon adasında yaşıyor. Altı kardeşler. Nineleri de onlarla birlikte oturuyor. Yaşlı nine çocuklara türlü türlü masallar anlatır. Elena Filipin adalarının masalını her gün dinlese yine de bıkmaz.

Hadi hep birlikte dinleyelim bu masalı. Çok eski devirlerde kızgın bir dev, hırsını almak için kocaman bir kayayı kaldırıp denize atmış. Ama ne fırlatış! Kaya paramparça olmuş. Masal bu ya, en büyükleri Luzon ve Mindana olan 7000'e yakın irili ufaklı Filipin adaları işte böyle meydana gelmiş. Elena'nın öğretmeni coğrafya derslerinde Filipin adalarının denizin dibindeki volkanların püskürtmeleriyle oluştuğunu uzun uzun anlattığı halde, o yine de ninesinin masalına bayılır.

İlkokulu bitirince sanat okuluna gidip terzilik öğrenecek. En büyük ağabeyi Juan da büyük şehirlerdeki bir üniversiteye gidip okuyacak. E-

Filipinli kardeşler

lena okula başladığında öbür çocuklar gibi yalnız köylerinde konuşulan dili biliyordu. Halbuki şimdi İngilizce ve Filipinin resmî dili olan Tagolog dilini de öğrendi. Filipinlerde ayrı ayrı seksen yedi dil konuşulur. Çeşitli yerlerden gelen çocuklar birbirleriyle Tagolog diliyle anlaşırlar.

Elenaların evi üç odalı. Evin temeli filan yok. Bambu denilen içi boş kamışlar üstünde yerden 3,5 m. kadar yükselen bu çardağa indirilip kaldırılan bir merdivenle giriliyor. Pencerelere cam yerine, bazı deniz hayvanlarının saydam kabukları takılmış. Yerde ot şilteler var. Hem yatak hem de sandalya ödevini görüyorlar. Çatı yapraklarla örtülmüş.

Çocukların en büyükleri, Elena ve Juan, çiftlik işlerine de yardım ederler. Babalarıyla birlikte pirinç tarlalarını sürüp fideleri dikerler. Tarlaları mandalarla sürerler. Juan, manda sırtında eve giderken geçtikleri nehirde zıpkınla balık avlamaya bayılır. Kümes hayvanlarına yem vermek Elena'nın ödevidir.

İki kardeş bazan güneş doğmadan kalkıp nehrin yolunu tutarlar. Kamışların üstündeki su damlacıkları henüz buharlaşmadığı için yumuşacık kalan bambu liflerinden kendilerine şapkalar örerler. Kamışların gövdelerinden yaptıkları çeşit çeşit ev eşyasını pazarlarda satarlar.

Akşam yemeklerinde Elenaların sofrası oldukça zengindir. Çoğunlukla pirinç, meyva, balık ve hindistan cevizi sütü bulunur. Kaynatılmış veya kızartılmış muz, yemek üstüne tatlı olarak yenir.

Juan'la Elena boş zamanlarında kardeşleriyle oynarlar. Kızlar seksek oyununa bayılırlar.

Hepsinin birlikte oynadığı bir oyun vardır. Bunu daha

seyretmeye bayılır. Köylerinde otomobil yoktur. Arabaları mandalar çeker. Köyün özel şenlik gününde yine özel yemekler yapılır. Bunların başında et ve balık yemekleri gelir. Meyvalardan ve pirinçten çeşit çeşit tatlılar yapılır.

Filipinli çocuklar tatlı ve patatesi çok severler. Yemek aralarında çerez olarak patates yerler. Juan'la Elena her yıl çerezlik patateslerini kendileri ekerler. Tatlı patatesten bizim elma şekerine çok benziyen bir tatlı yaparlar.

çok küçükler sever. Çocuklar büyük bir halka yaparlar. Küçükler bir topa vurarak birbirlerine atmaya başlarlar.

Köydekiler eğlenmek üzere bitişik kasabaya giderler. Kasabada o kadar bol eğlence yeri vardır ki, çocuklar ilkin hangisine gideceklerini şaşırırlar. Juan, caddelerden sıra sıra akan renkli otomobilleri

Elena her yılbaşını iple çeker. Yirmi iki gün süren yılbaşı şenlikleri pek renkli ve eğlenceli olur. Köy halkı türlü türlü oyunlar, gösterilerle doyasıya eğlenirler.

Zerdali ağacı

KAR yine başladı yağmaya
Küçük zerdali ağacım,
Ne soran, ne arayan bulunur
İnsan nâçar kalmaya.

İnceydin yavrumun bileklerinden
Daha maviydi damarların.
Üşüyor musun karanlıkta
Küçük zerdali ağacım?

Düşün bir kere yaz günlerini
İnsanlar doldurmuş sokakları,
Güneşle kucak kucağa
Hafif bir toz kaplamış yaprakları.

Düşün bir kere, çiçek içindesin,
Bir kız alıp göğsüne takmış,
Düşün bir kere, meyva vermişsin
Çocuklar üstüne çıkmış.

Düşün bir kere, büyümüşsün, gelişmişsin,
Kayık yapmışlar,
Küçük bir bulut yelkeni sanki
Denize bırakmışlar.

Şimdiyse senin halin
Ölümden acı,
Karakış ortasında
Küçük zerdali ağacı...

Cahit Külebi

Budala Karga

Bir varmış bir yokmuş. Çok dertli bir karga varmış.

Aman, şu kargalar ne çirkin yaratıklar! Bende de ne şans!... Sanki kargadan başka bir şey olarak dünyaya gelemez miydim?

Şöyle güzel bir tavuskuşu olamaz mıydım?

Günün birinde, karga yiyecek ararken, yerde bir sürü tavuskuşu tüyü görmüş.

Hemen bunları sırtıma takayım. Artık tavuskuşu oluyorum. Kargaların yanına bile uğramam.

Karga tüylerle bezenip tavuskuşlarının arasına karışmış.

Merhaba, dostlarım! Bakın, ben de sizin gibi güzel oldum.

Tavuskuşları buna çok kızmışlar.

Tavuskuşu olmaya özenen bu çirkin kuş neyin nesi?

Ne olacak, aptal karganın biri. Haydi, sırtındaki iğreti tüyleri yolalım da aklı başına gelsin.

Biraz sonra...

Daha sonra...

Bir daha tavuskuşu olmaya kalkıştığını görmeyelim!..

Zavallı karga dert yanacak birini arıyormuş.

Kargaların yanına gideyim bari!

Ama...

Gördünüz değil mi? Bizi beğenmiyordu. Karga olduğu için utanıyordu.

Tavuskuşlarına özeniyordu. Oh olsun! Tavuskuşları onu bir güzel dövüp attılar aralarından...

Bakın! Bakın! Şimdi de yanımıza geliyor. Ne arsız şey! Ama biz de onu aramızda görmek istemiyoruz.

Haydi! Dön geri! Seni gözümüz görmesin!...

Böylece, karga, yeryüzünde yapayalnız kalıvermiş.

Ah! Meğer eskiden ne kadar mutluymuşum!

SON

KIZIL HASTALIĞI

Sayım günü herkes gibi ben de saat 18'e kadar evde oturdum, biraz okudum, biraz müzik dinledim. Öğle yemeğinden sonra yatağa uzandım, uyumuş kalmışım; kapının zili ile doğruldum, kendi kendime: «Hayırdır İnşallah! Sabahleyin sayım memurları gelmişlerdi, kim olabilir?» dedim ve karşımda, aşağımızdaki katta oturan hanımı görünce doğrusu şaşırdım.

— Kâmran Bey, galiba öğle uykusundan uyandırdım, çok affedersiniz!

— Zararı yok, iyi ki uyandırdınız. Yemeği fazla kaçırmışım, korkulu rüya görüyordum, sırılsıklam terlemişim. Hastanız mı var?

— Kızım kusuyor, ateşi de 39 dereceye fırladı, ne olur, aşağıya, bizim kata kadar gelseniz.....

— Tabii, haydi beraberce inelim.

Küçük Ayfer, ilkokulun 4 üncü sınıfına giden çok cici, çalışkan bir çocuktur. Zavallıyı görünce acıdım, durmadan öğürüyor, kusuyordu. Önüme aldım muayenemi yaptım. Ahududu gibi kıpkırmızı bir dil, şiş ve kızarmış bademcikler ve 39 ateş.

— Nasıl başladı?

— Hiç bir şeyi yoktu Doktor Bey. Sabahleyin sayım memuru ile şaka bile yaptı, yemekten sonra boğaz ağrısı ile, bulantı başladı. Öğürme, kay, ateşte çıkınca merak ettik ve soluğu sizin katta aldık. Mide böyle birdenbire, bozulur mu?

— Çok isabet etmiş haber vermişsiniz, çocuğunuz hastalığı gayet iyi tarif ediyor.

— Yoksa fena, tehlikeli bir rahatsızlık mı?

— Eh! oldukça nazik ve bulaşıcı.

— Nedir Doktor Bey merak ediyorum.

— Kızıl Hanımefendi.

— Nasıl olur?

— Olmuş, mikrobu almış bir kere. Kızıl böyle, boğaz ağrısı, kusma, ateşle birden bire başlar. İlk günler deri kuru, yanaklar pembe, ağız, burun etrafı soluktur.

— Kızımda olduğu gibi, peki kimden geçti acaba?

— Her halde bir kızıllı yahut kızıl mikrobunu taşıyan bir kimseden. Kızılın etgeni «Streptokok - Hemolitikus» denen mikroplar hastadan sağlama, aksırık tükrük damlaları ile geçer vücutta 6-11 gün kalır sonra birdenbire ateş kusma ile başlar.

— Başın ağrıyor mu? Takatın var mı kızım?

— Başım ağrıyor, hiç dermanım yok Doktor Amca.

— Kızılın döküntüsü olmaz mı?

— Olur, birkaç saat sonra onlar da başlayacak. Dikkat ederseniz kulakların arkasında kırmızılar başlamış bile.

— Kızılda döküntü evvelâ kulaklar arkasından mı başlar?

— Evet ilkin kulakların arkasında, ensede, daha sonra göğüste görülür, sonra bütün vücudu kaplar; vücut âdeta kırmızı mürekkebe batmış gibidir.

— Peki bu ateş ne kadar devam edecek?

— Şimdi elimizde kızıl mikrobunu yok edecek antibiyotikler olduğundan bir iki gün içinde ateş düşer.

— Kızılı çabuk yok eden hangi antibiyotiktir?

— Penisillin ve tetraksiklin grubu ilâçlar. Yiyecek, içeceklere dikkat etmeli tabiî. Tuzlu yememeli, idrar ara sıra tahlile gönderilmeli ağız temizliğine dikkat edilmeli) burnuna antibiyotikli damlalar damlatılmalı, günde 500 miligram yahut 1 gram C vitamini almalı ve nihayet bulaşıcı hastalık olduğundan hükûmet tabibliğine bildirmeli ve muayyen zaman arkadaş, dost ziyaretleri kabul edilmemeli.

.....

Aradan bir ay geçti, bizim küçük tamamen iyileşip okuluna gitti.

Dr. KÂMRAN ŞENEL

ÇİNDEN GELEN BİR MEYVA

Yıllar önce Güney Çin'de, sıcaktan, yorgunluktan bitkin bir yolcu, dinlenmek için yol kenarına oturdu. Adamcağızın susuzluktan dili damağına yapışmıştı. Matrası çoktan boşalmıştı. Saatlerce yürüdüğü halde, bir akarsuya rastlamamıştı.

Yol kıyısındaki geniş tarlada yemyeşil bir koru vardı. Ağaçların beyaz çiçeklerinden, insanı bayıltan mis gibi bir koku yayılıyordu. Koyu renkli parlak yapraklar, dallar üzerinde çiçekler, serin, tertemiz görünüyorlardı. Yapraklarla dikenler arasından, bazıları yeşil, bazıları altın sarısı meyvalar sallanıyordu.

Adam, susuzluğunu gidermek için olgunlarından bir meyva kopardı ve kuru dudaklarını ıslatmak için kuvvetle ısırdı. Meyvanın suyu oldukça ekşiydi ama, insana ferahlık, serinlik ve canlılık veriyordu. Bir tane daha kopardı. Bu defaki daha da tatlıydı.

Adam:

«Bari bunlardan biraz toplayıp yanıma alayım» diye kendi kendine söylendi. «Su bulamadığım zaman yerim.»

Heybesini doldurdu ve batıya doğru yoluna devam etti. Çin'den Burma'ya giden bu yolcu, güneşin ortalığı kavurduğu günlerde elini heybesine atıp o altın renkli meyvalardan güç, kuvvet alıyordu. Torbasındakiler bitince, yol kenarındaki ağaçlardan toplayıp dolduruyordu.

Adam, başka yolcularla birlikte Hindistan'la Burma arasında uzanan Bengal körfezinin mavi sularına ulaştı.

Burada onu Kalküta'ya götürecek minik bir yelkenliye bindi. Heybesini yolda bulduğu altın renkli garip meyvalarla doldurmuştu.

O devirlerde kerpiç evli köy yığınlarından başka bir şey olmayan Kalküta'da bir sürü yolcuya rastladı. Bunların bir kısmı kuzeye yönelip, Afganistan'a giden yolu tutacaklardı. Bazıları Hindistan içlerine gidiyorlardı. Bir kısmı da Arap yarımadasına giderek ticaret gemilerine bineceklerdi.

Hepsinin cebinde bizim yolcunun sihirli meyvalarından vardı. Yolcuların çoğu, yedikleri meyvaların çekirdeklerini tarlalara savuruyorlardı.

Mevsim değişince daha önce meyva ağaçlarının hiç bulunmadığı yerlerde, örneğin kuzey Hindistan dağlarının alçak tepelerinde ve sıcak Arabistan'da fidanlar yükseldi. Araplar, bu meyvaya «Naranji» adını verdiler. Eski dilimizde turunçgillerin adı, bu kökten gelen bir kelime olan, narenciye idi. meyvalar, Çin'den, Burma, Hindistan ve M. S. 900 yıllarında da Arap yarımadasına yayıldı.

Bu sırada müslüman araplar, en parlak devirlerini yaşıyorlar, durmadan topraklarını genişletiyorlardı. Suriye, İran, Afrika, Mezopotamya ve orta doğudaki birçok ülkeleri egemenlikleri altına almışlardı. Her gittikleri yere, anavatanı Çin olan bu meyvayı da götürüyorlardı.

Meyvanın kabukları hekimlikte kullanılıyor, esansından koku ve yiyeceklere tad veren maddeler yapılıyor, içindeki etli kısımdan elde edilen koyuca sıvıdan da marmelâda benzer bir yiyecek yapılıyordu.

Meyva Araplarla birlikte bütün güney Avrupa'ya, taa İspanya'ya kadar yayıldı.

Öte yandan Haçlı Seferlerinden dönen Avrupalı şövalyeler bu ekşimsi meyvayı bu defa Filistin'den getirdiler.

Bu sırada Akdenizin doğu kıyılarındaki ülkelerde tatlı portakal yetiştiril-

(Devamı 49. Sayfada)

Örnek alınacak bir hikâye

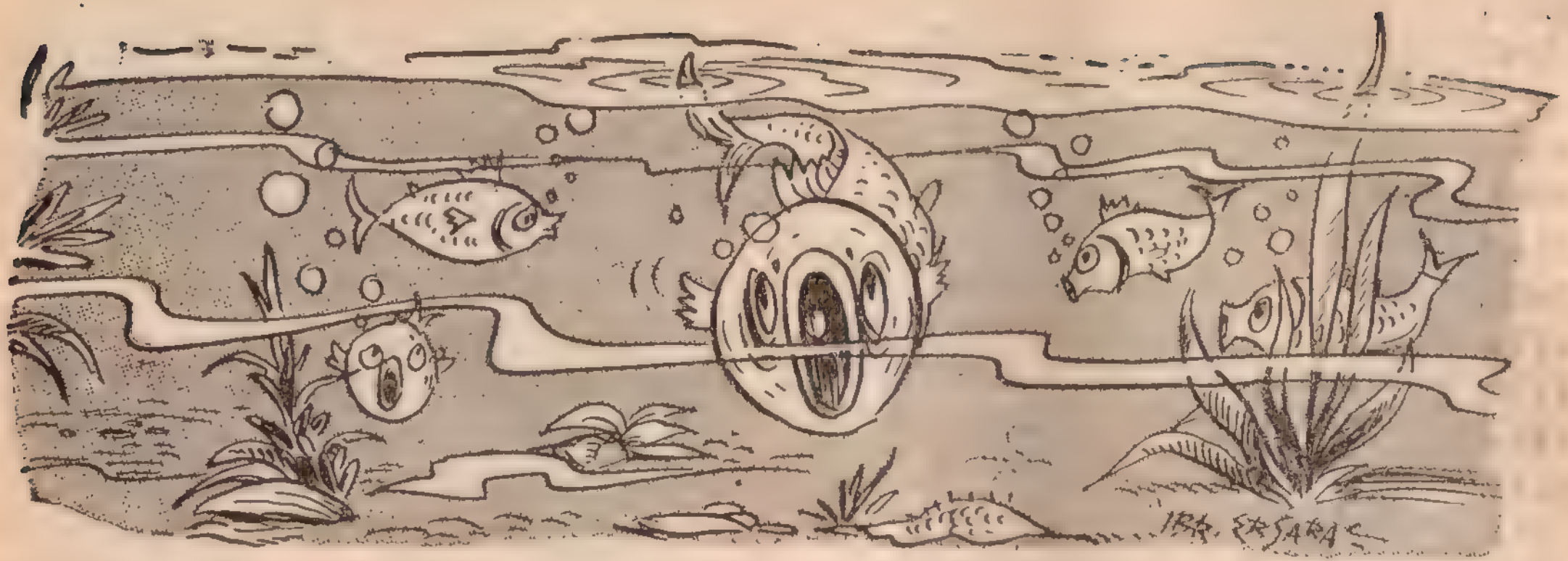

TEPEDEN İNME

GÖRMÜŞ geçirmiş uskumru çevresine yeni yetişen uskumruları toplamış, onlara ders veriyordu: «Bakın çocuklar, küçük balık olmak hiç te kolay değil, büyük balık olmak ta kolay değil ya küçük balık olmak büsbütün zor. Hayat tehlikelerle dolu, sürü hâlinde ya da tek tek yüzerken gözlerinizi dört açın, adım başına sizi bekliyen tuzaklardan sakının.

Şimdi bu tehlikeleri birer birer inceleyelim: Balık denince olta gelir akla. Ucu keskin, sivri küçük bir çengel gibidir, ince ama sağlam bir ipin ucunda sallanır, bu ip saydam olduğundan suda kolay kolay görünmez. Evet, olta dedim, bu amansız kancaya yem takarlar, çok kez balıkların sevdiği bir yiyecektir bu, solucan, midye içi, sinek ya da başka bir balık parçası gibi. Dalgınlığa gelip bu iştah açıcı yemi yuttunuz mu kurtuluş yoktur, oltayı artık yukarda balıkçı çıkarır ağzınızdan, soluğu tavada alırsınız.»

Genç uskumrular gözleri korkuyla büyüyerek öğrenmişler oltanın ne olduğunu, çevrelerinde herşeyi olta gibi görmeye başlamışlar.

Yazan: **GÜNGÖR DILMEN**

Tecrübeli uskumru başka tehlikeleri birbir sayıp dökmeye başlamış. Balıkçıların iskeleden, kayıktan suya daldırıp çıkardıkları «kepçe» yi tanımlamış, ordan dalyana geçmiş:

«Balıkçıların çok ustalıkla kurdukları bir ağ düzenidir dalyan. Oldukça geniş bir alanı kaplar, üstte sıra sıra mantarlar vardır, ağı su yüzünde tutarlar, ağın alt yanında da sıra sıra kurşunlar var-

dır. Dümdüz dursun diye ağ, görünmez bir duvar gibi.. Yollarını şaşırıp dalyana düşen balıklar bir daha çıkamazlar, sürü sürü toplanıp kalırlar içinde.

Boy boy çeşit çeşit ağ vardır, bazılarını balıkçı kayıkları geceden dökerler denize, gün ağarırken toplarlar, bu ağlar da aynı biçimde iş görür. O gün balıkçıların kısmetleri varsa kayıklarının dibi balıkla kaynaşır.»

Bunları anlatırmış yaşlı uskumru, genç balıklar dört bir yanlarında korkunç ağlar görürlermiş. Meğer ne zor şeymiş balık olmak!

«Dedim ya, bu ağların, oltaların değişik şekilleri vardır, bazan gemiler denizin dibinden büyük bir torbaya benziyen bir ağı sürüyüp çekerler, buna «trel» denir balıkçılık dilinde. Ya da oltaların ellisini yüzünü bir ipe dizerler, yemli veya yemsiz. Yemsiz nasıl oulr diyeceksiniz? Martıların yumuşak göğüs tüylerinden takarlar oltaların yanına, suda çekilirken oltayla tüy döne döne gider, ilk bakışta kolayca yutacağınız başka küçük balıklar sanırsınız. Çünkü büyük balık küçük balığı yutar. Bu, denizlerin değişmez yasasıdır.»

Yaşlı uskumru bizim bilip bilmediğimiz türlü tehlikeleri anlata dursun, elinde «serpme» denen kurşunlu ağıyla bir balıkçı kıyı kıyı yürüyüp uygun bir balık sürüsü gözlüyormuş. Bütün dikkatleriyle yaşlı uskumruyu dinliyen balıkları görünce «Eh, küçük te olsalar tavaya gelirler» deyip savunrmuş serpmesini. Çepeçevre kurşunlu ağ, geniş bir şemsiye gibi açılıp cump! diye batmış, sürüyü içine alıvermiş. Zavallı küçük balıklar korkuyla kaçışmışlar, ama nerde. Hepsi hepsi kalmışlar ağın içinde. Sormuş bir uskumrucuk:

«Peki, saygı değer amcamız bu ne?»

Acı acı gülmüş, görmüş geçirmiş uskumru, demiş:

«Bu da yavrularım, tepeden inme!»

BAOBAB AĞACI

Baobab, anayurdu Afrika olan çok ilginç ve faydalı bir ağaçtır. Yılın on ayında dalları çırılçıplaktır. İki ay içinde birden morlu beyazlı, kocaman çiçeklerle donanır. Boyu 20 m.'yi bulmadığı halde kalınlığı 10 m.'yi aşar. Gövdesi su deposudur. Baobabtan çok çeşitli yerlerde yararlanılır.

«Maymun ekmeği» denilen meyvalarının boyu yarım metreyi bulur. Bunlar, upuzun iplerin ucuna bağlı fenerler gibi dallardan sarkarlar. Meyvalar pek lezzetlidir. Meyvalı gazoz yapımında da kullanılır. Ağacın yapraklarından ve kabuklarından eczacılıkta faydalanılır. Gövdesindeki liflerden kâğıt, kumaş ve sicim yapılır.

ATLAR AYAKTA UYURLAR

Hayvanlar arasında ayakta uyuyanlar da vardır. Bunların başında atlar gelir. Deneyler, atların yere uzanıp uyuyunca, ayaktaki kadar dinlenemediklerini göstermiştir. Bunun sebebi atın hareket kaslarını işleten sistemin doğrudan doğruya beyne bağlı olmayışıdır. At ayakta uyurken, bazan dizleri bükülür. Fakat hemen toparlanır. Uyuklarken düştüğü pek enderdir. Bazı atlar aylarca yatıp uyumadıkları halde, güçlerinden hiç bir şey kaybetmezler.

İlyada ile Odise

Yeryüzündeki en eski kahramanlık destanlarından olan, İlyada ile Odise, Truvalılarla eski Yunanlılar arasındaki uzun ve kanlı çarpışmaları anlatır. M.Ö. 850 yıllarında, Homeros'un kaleminden çıktığı sanılan bu iki şiirde, Truva savaşlarının tümü işlenmemiştir. Aradaki boşluklar, daha sonra başka şairler tarafından doldurulmuştur. Truva savaşlarına katılan eski Yunanlıların kuvvetleri, Misene kıralının komutası altındaydı. Hep biliyoruz, eski Truva şehri yurdumuzdadır. Çanakkale boğazına yakındır. Eski devirlerde Akdeniz'den, Karadeniz'e geçiş yolu üzerinde bulunan topraklar Truva Kırallığının elindeydi.

Çok yakın zamanlara varıncaya kadar tarihçiler Tahta At hikâyesiyle kuşaktan kuşağa aktarılan Truva Savaşlarının bir masal olduğuna inanırlardı. Zira bu savaşa katıldığı söylenilen Misene ve Tirins yıkık köyler halindeydi. Sonra ortalıkta Truva diye gösterilecek bir yer yoktu.

Heinrich Schiliemann adlı bir Alman iş adamı Homeros'un şiirlerini pek severdi. Kimbilir kaç defa okumuştu onları. Sonra bu şiirlerin gerçeğin ta kendisini anlattıklarından da en ufak bir şüphesi yoktu. 1868 yılında Anadolu'ya geldi ve Çanakkale yöresinde kazılara başladı. Varını yoğunu bu işe yatırmıştı. Çabaları boşa gitmedi. Şiirlerde Truva'nın yeri olarak gösterilen bölgede bir değil birkaç eski şehir kalıntısına rastladı. 1870 de Yunanistan'a geçti. Bu defa eski Misene ve Tirins şehirlerini içine alan bölgeyi araştırdı. Öbür Yunan şehirlerinden çok daha eski şehir kalıntıları buldu. Başka bir araştırıcı, Sir Arthur Evans, Girit'de araştırmalar yapıp Misene ve Tirins'inkine pek benziyen çok eski bir uygarlığın varlığını belgeleriyle ortaya çıkarınca artık Truva şehri ve Truva savaşlarından hiç kimsenin şüphesi kalmadı. Eski Yunanlıları meydana getiren Akalar M. Ö. 2000 yıllarında Yunanistan yarımadasına geldikleri zaman, Girit ve Yunanistan çevresindeki adalarda köklü bir uygarlık en parlak devrini yaşı-

yordu. Yunanlılar onların egemenliği altına girdiler. Bu arada Misene ve Tirins şehirleri kuruldu. M. Ö. 1400 yıllarında Yunanistan ikinci bir Aka akımına uğradı. Yeni gelenler Girit üstünlüğüne son vererek kendileri başa geçtiler.

Akalar ticaret yapmak için Karadeniz'e kadar çıktılar. Yunanistan dağlıktı. Tarıma elverişli değildi. Karadeniz çevresindeki memleketlerde ise bol bol tahıl yetişiyordu. Boğazlardan geçip ticaret yapmak çok zordu. Geçitler bu devirde çok kuvvetli bir devlet olan Truva'nın elindeydi. Truvalılar gemilerden, boğazdan geçme parası alıyorlardı. Bu yüzden çok zenginleşmişlerdi. M. Ö. 1200 yıllarına doğru, iyice kuvvetlenen Akalar bu parayı vermemeye karar verdiler ve şehri yakıp yıktılar. Bu kuşatma hikâyesine, ozanlar, tanrılar, tanrıçalar, yarı tanrıların kahramanlıklarını, ve insan üstü çabalarını da katarak Truva savaşlarını şiirlerinde ölümsüzleştirdiler. Homeros veya Homer adı ile tanıdığımız ünlü ozan M. Ö. 850 yılında, yazılmış parçaları toplıyarak eşsiz kahramanlık destanı İlyada'yı meydana getirdi.

Sevgili Kardeşlerim,

Sizlerden «Kitap Tanıtma Yarışmamız» la ilgili olarak birçok mektup almaktayım. Bana soruyorsunuz, hangi kitapları okuyalım diye. İşte size, «Dünya Çocuk Romanları» serisinden bir küçük liste:

Kitabın adı	Fiatı (Krş.)
Az Gittim Uz Gittim	500
Evvel Zaman İçinde	500
Aslan	500
Küçük Lord	400
Leylek Dede	400
Baharı Getiren Kırlangıç	400
Şehnameden Hikâyeler	400
Noktacık ile Anton	400
Toby Tyler	400
Gri Şapkalı Adam	300
Çitlembik	300
Issız Adada Bir Yıl	300
Klementine Teyzenin Arabaları	300
Küçük Prenses	250
La Fonten (Orhan Veli)	250
Sıcak Ülkeler Doktoru	200

Not: Yukardaki kitaplardan ödemeli olarak edinmek isteyen kardeşlerimiz,

Doğan Kardeş Yayınları A. Ş.
P. K. 1146 - İstanbul

adresine başvurmalıdırlar.

DÜŞÜNEN MAKİNELER

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında ortaya konulan çeşit çeşit buluşların insanoğlunu en çok hayrete düşüreni elektronik beyin olmuştur. Daha önceleri sayfalar dolusu sayının, saatlerce uğraşılarak çarpılıp bölünmesiyle elde edilen sonuçları bu makine göz açıp kapayıncaya kadar kısa bir sürede yapıveriyor. Akıllara durgunluk veren bu hızın nedeni gizli bir takım kuvvetlere bağlı değildir. Makine, doğrudan doğruya hesap makinelerinin geliştirilmiş bir şeklidir.

İlk hesap aracını yüzyıllarca önce Çinliler bulmuştur. Onu hepimiz çok iyi tanırız. Toplama çıkarma öğrenirken kullandığımız renk renk boncuklu toplama tablosu var ya, işte onu Çinliler bulmuştu.

Bugün kullanılan hesap makinelerinin ilki 1942 de Fransız matematikçisi Blaise Pascal tarafından yapılmıştı. Bilgin o zaman ondokuz yaşındaydı. 17. yüzyılda Wilhelm Leibnitz, Pascal'ın yalnızca toplama yapan makinesini geliştirerek, çıkarma, çarpma, bölme işlemlerini de yapabilecek duruma getirmiştir.

Elektronik beyinin temeli olan bu makinede bundan sonra hemen hemen hiç değişiklik olmamış, yalnız, işlemleri yapma hızı akıllara durgunluk verecek kadar fazlalaşmış, aracın kullanılma yerleri çoğalmıştır.

Makinenin verdiği sonuçları okuyup birbirleriyle karşılaştıran ve değerlendiren biz insanlar bu hızdan gerektiği gibi yararlanamıyorduk. Bunun üzerine daha önce kaydettiği bilgilere dayanarak, ara vermeden işlemleri ardarda yapan ve çeşitli problemlerin sonuçlarını kendi kendilerine çözen elektronik beyinler yapıldı. Acaba bu makineler insan aklının yerini tutabilir mi? Bun-

(Devamı 49. sayfada)

Şüpheci Memo

MİNİK Memo duyduğu her şeye kolay kolay inanmazdı. Bu yüzden arkadaşları ona «Şüpheci» adını takmışlardı.

Memo her türlü hayvana bayılırdı. Bir gün babası arka balkonun altındaki otların arasında bir kurbağanın yaşadığını müjdeledi. Çocuk pek ilgilenmedi. Zira çevrede kurbağa bulunduğuna inanmıyordu ki...

Öğleyin annesi, oğlunun pek iştahsız olduğunu görünce, «Memo» dedi, «eğer bol bol sütlâç yersen, amcan gibi güçlü kuvvetli olursun.» Memo sütlâca kaşığını bile sürmedi. Sütlâçla kuvvetlenmek olacak şey miydi? Akşam üstü dedesi çocuğun canının sıkıldığını görerek ona bir oyuncak yapmayı öğretmeye kalkıştı. «Senin kadarken» dedi dede, elindeki boş makarayı göstererek, «Bunların ikisini bir sicime geçirip kedime bir oyuncak yapardım. Onu çekince kedim üstüne atılırdı. Şorma ne eğlenirdik!»... Haydi sen de böyle bir şey yapsana!» Acaba Memo bu oyuncağı yaptı mı dersiniz? Ne gezer! «Benim kedim henüz pek minik, öyle şeylerle oynayamaz» diye kestirip attı. Onun bu her söylenenden şüphe etme huyu belki de büyüyünceye kadar sürüp gidecekti. Ama bir gün çok yanlış bir yolda gittiğini görerek değişiverdi.

O cumartesi öğleden sonra ablası, Memo'ya sulu boyayla resim yapmayı öğretiyordu. «Sarıyla, maviyi karıştır, yeşil olacak!» dedi abla.

Memo hiç böyle şeylere inanır mıydı? «Saçma» dedi. «Sarı sarıdır, mavi de mavi. Yeşil de nereden çıktı?» «Bir dene» dedi ablası.

Memo böyle bir şeye inanmıyordu ama, «Ya doğruysa?» demekten de kendini alamadı. Sonra «İnsan kesin olarak karar vermediği şeyleri bir dener» diye kendi kendine söylenerek eline fırçayı aldı ve kâğıt üstüne ilkin sarı bir leke kondurdu. Sonra da üstüne maviyi geçti. Ne oldu biliyor musunuz? Yeşil! Çimenler gibi pırıl pırıl, yemyeşil kocaman bir nokta beliriverdi. Memo fırçaya sarıldığı gibi yeşil bir elma, yeşil bir solucan ve ağzında yeşil bir kemik tutan, yeşil bir köpek resmini boyayıverdi. Hem artık ustalığı artmıştı. Çeşit çeşit yeşiller yapıyordu .

Biraz sonra düşünceli düşünceli söylendi. «Demek ablam haklıymış. Öyleyse şimdiye kadar ben hep yanıldım!»

Aklına babasının sabahleyin verdiği müjde geldi. Arka bahçeye seğirtti. Balkonun altında iki kocaman göz parlıyordu. «Yanılmışım» dedi Memo. «Meğer hep yanlış yolda gidiyormuşum.»

Birden aklına yemekte annesinin söyledik-

(Devamı 49. Sayfada)

Dünya yuvarlaktır

Coğrafya denilen bilim dalı, yalnız şehir, nehir ve dağların harita üzerine geçirilmesini ele almakla kalmaz; coğrafyacılar, yerküreyle ilgili birçok sorunun nedenlerini de araştırırlar. Denizlerin, karaların ve çeşitli iklimlerin özelliklerini incelerler. Uzaklıkları ve yükseklikleri ölçerler. Yeryüzündeki hayvanları ve bitki örtüsünü gözlerler. Yurdumuzun havasını, ürünlerini, kıyılarımızı yalayan suların özelliklerini, komşularımızı, bizden uzaklardaki ülkeleri ve oralarda yaşayanları hep coğrafyadan öğreniyoruz. Öyleyse, coğrafya, yeryüzü denilen, sayısız odalı evi inceleyen bilimdir. Yeryüzünün özelliklerini ilk defa araştıran Eratosthenes adlı bir bilgin olmuştur.

Eratosthenes, M. Ö. 275 de Yunanlıların eski Mısır'da kurduğu bir şehirde doğdu, Atina'da okudu.

Daha sonra, yine Mısır'da İskenderiye kitaplığına memur atandı. O devirlerde, kitaplar papirus denilen kâğıtlar üzerine, elle yazılırdı.

Eratosthenes o devirlerde bilinen yerlerin haritasını çizdi. Haritasında tarihte ilk olarak, enlem ve boylamları gösterdi. Enlemlere «paralel», boylamlara «meridyen» demiştir.

Yıllar geçti. Bir gün Mısır'da başka bir şehirde; 'Syene'de oturan bir arkadaşı onu görmeye geldi. Çok ilginç haberler getirmişti.

Eratosthenes Syene'nin oradan ne kadar uzakta olduğunu hesapladı. Jimnastik gösterileri yapılan stadyumların çevresinin uzunluğu eski Yunanlıların uzunluk ölçüsü birimiydi.

Yaz başlangıcından birkaç gün önce, Eratosthenes kitaplığın önüne bir sırık dikti.

Güneş tam bizim üstümüzdeyken sırığın gölgesi şuraya gelecek.

Yazın ilk günü, öğleyin, sırığın verdiği gölgeden faydalanarak, güneş ışınlarının yeryüzüne kaç derecelik bir açıyla geldiğini ölçtü. Bir takım dik üçgen hesaplarından gidererek dünyanın büyüklüğünü hesapladı.

Siz okumuş Yunanlıların çok tuhaf fikirleri var doğrusu. Koskocaman bir topun üstünde yaşadığımıza inanmışsınız. Peki niçin düşmüyoruz öyleyse? Dünya tepsi gibi dümdüzdür de ondan.

Eratosthenes onların sözlerine aldırış etmedi. Yerkürenin yapısı, büyüklüğü ve haritasının nasıl çizileceği gibi konuları anlatan bir kitap yazdı. Bunları pek az kimse okudu. Eratosthenes M. Ö. 195 de öldü. Zamanla yazdığı şeyler de kayboldu. Fakat yıllar sonra coğrafyayla uğraşanlar onun buluşlarına çok önem verdiler. Açtığı yoldan giderek üstünde yaşadıkları küreyi daha iyi tanımaya çalıştılar.

Bu alete bakarak, şu işaretlediğim yönlere göre yürürsen kaybolmazsın.

Milâdın birinci yılında, adı bilinmiyen bir Çinli pusulayı bulmuştu Bu; coğrafyacıların en önemli âletidir.

Hindistan'da Avrupa'daki bütün dağlardan daha yüksek dağlar gördüm.

Marko Polo (1254 - 1324) Venedikli bir tüccardı. Yeryüzünün hemen her yanını gezip görmüş, Çin'e kadar gitmişti. Bir ara hapse atıldı. Zindandayken, gezi anılarını anlatırdı. Mahkûm arkadaşlarından biri bunları kaleme aldı. Böylece, Avrupalılar da Asya'nın coğrafyasını tanımak fırsatını buldular.

Belçikalı coğrafya bilgini Merkator'un (1512 - 1594) haritaları gemicilerin çok işine yarıyordu. Coğrafyacı, haritalarında yerküreyi dümdüz bir yüzey üzerine aktarıyordu. Bugün de aynı yolla yapılan haritalar onun adıyla anılır.

Güney kutbuna vardık.

Tuğamiral Richard. E. Byrd (1888 - 1957) güney ve kuzey kutup bölgelerinde dolaştı ve coğrafya bakımından çok önemli bilgiler topladı.

SON

BİLMECE BULMACA...

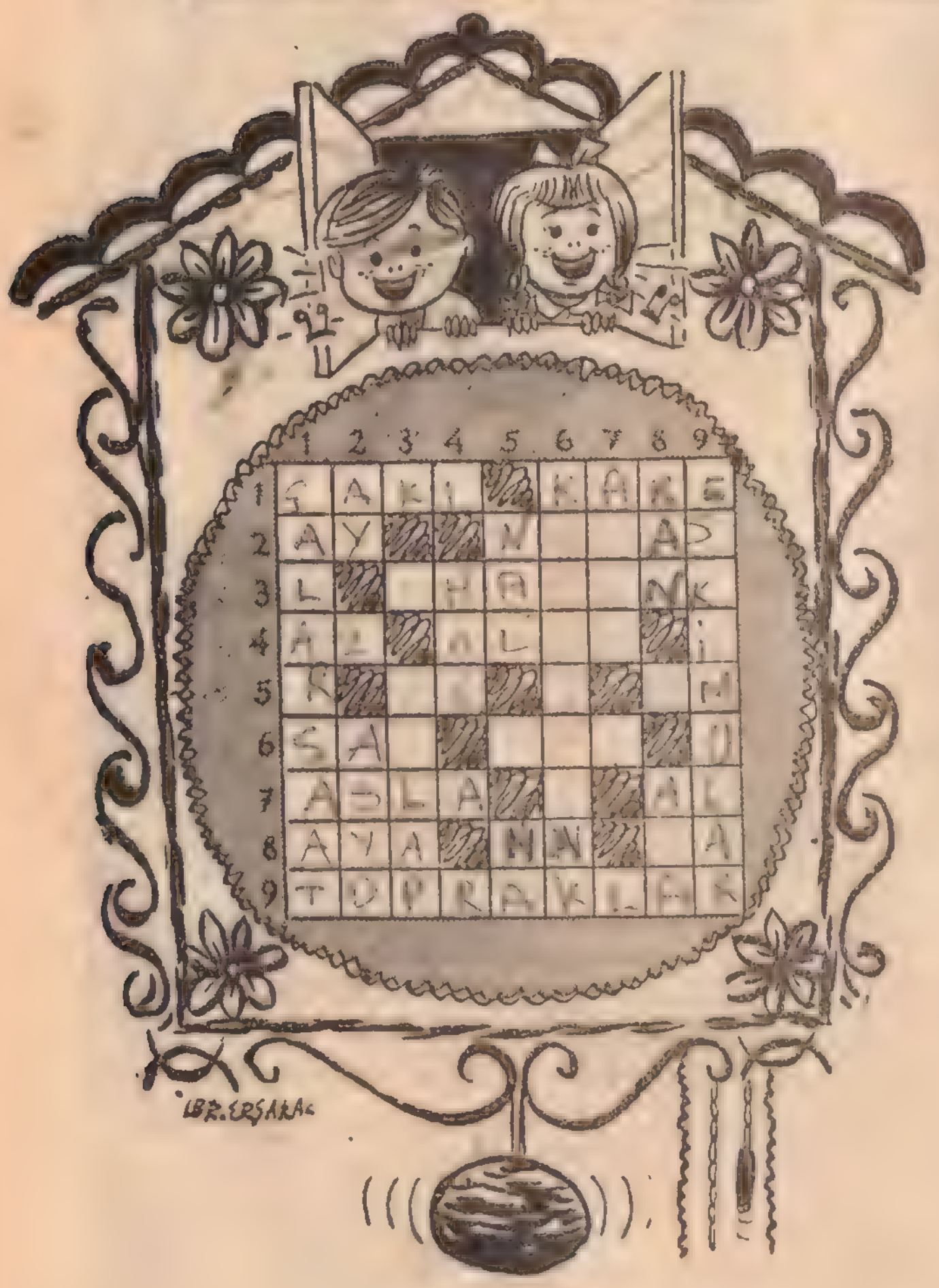

(Çözümü gelecek sayıda)

SOLDAN SAĞA :

1 — Bir küçük cep bıçağı - Geometride bir şekil. 2 — Heyecan anlatan bir ünlem, - Para karşılığında veren. 3 — Bir göz rengi. 4 — Çok'un tersi - Elde ediş. 5 — Rahatlık anlatan ünlem - «Ümid et» anlamında. 6 — Tersi, içecek şey konulan kab - Kenar. 7 — Hiçbir zaman - Kırmızı. 8 — Feza bilginleri ona ulaşmak için yarışıyorlar - Uzaklığı anlatır - Tersi, en kısa zaman parçası. 9 — Üzerinde bitkilerin yetiştiği kitleler.

YUKARDAN AŞAĞI :

1 — Bir cins saat. 2 — Üzerinde hayat olmadığı bilinen bir gezegen - Tersi, halbuki. 3 — Bu mevsimde giydiklerimizden. 4 — Tersi, sebze ve meyva satılan, üstü kapalı pazar yeri. 5 — Atın pabucu - Tersi, bir hayvan. 6 — Katılarak. 7 — Yakıcıdır. 8 — Tersi, bir meyva - Varlığımızı borçlu olduğumuz kimse. 9 — Kutup bölgelerinde yaşayanlar.

PARKER
SUPER Quink

Her nevi kalem için
en iyi mürekkep.

Yazarken, dolma
kaleminizi temizler.

DÜŞÜNEN MAKİNELER

(Baş tarafı 42. Sayfada)

lar da tıpkı insan beyni gibi hesap yaparlar, verilen emirleri yerine getirirler. Dahası var, bildiklerini hiç unutmazlar, doğruyla yanlışı ayırt edebilirler. Robotlar şeklinde oldukları zaman akıllara durgunluk verecek işlerin üstesinden gelirler. İlâç fabrikalarını işletirler, satranç oynarlar, çeşitli dillere çeviriler yaparlar. Hattâ eser bestelerler.

Fakat bunlarda hayal gücü diye bir şey olmadığı için değişiklik nedir bilmezler. Hangi havayı öğrenmişlerse durmadan onu çalarlar. Bu yüzden daima değişen, gelişen, yeni yeni şeyler yaratan insan aklının yerini hiç bir zaman tutamıyacaklardır.

ŞÜPHECİ MEMO

(Baş tarafı 43. Sayfada)

leri geldi. Bu defa içeri koştu. «Anne, anne sütlâcımı yiyeceğim. Ben de amcam gibi kuvvetli olmak istiyorum.» «Peki» dedi anne. «Haydi mutfağa marş marş!» Memo bir kaşık aldı. Sütlâç pek hoşuna gitti. Tam iki büyük tabağı silip süpürdü. O zamana kadar nasıl olup da bir tadına bakmayı akıl etmediğine şaşıp duruyordu.

Dedesini görünce harıl harıl boş makara aramaya koyuldu. İki makara bulup bir ipe bağladı. Yerde sürükleyince kedisi bir kaplan gibi atıldı. Makaralarla oynadı, oynadı, oynadı. Sonunda yorgunluktan upuzun yere serildi. Minik Memo, kendisine söylenenlerin büyük bir kısmında gerçek payı olduğunu anlamıştı.

Şimdi eskisi gibi her şeye, «Öyle şey olmaz,» deyip omuz silkmiyordu. Şüphe ettiklerini deneyerek anlıyordu. Arkadaşları ondaki bu büyük değişikliği hemen farkettiler. Bir süre sonra da ona «şüpheci» demekten vazgeçtiler.

ÇİNDEN GELEN BİR MEYVA

(Baş tarafı 37. Sayfada)

meye başlanmıştı.

1400 yıllarında bu yeni cins portakal, Avrupa'nın her tarafına ulaştı, ama uzun bir süre saklanmaya elverişli olan ekşi portakal ondan çok tutuluyordu.

Kristof Kolomb, 1492'de Yeni Dünya'ya ayak basmıştı. Ertesi yıl, bu yeni ülkeye ikinci gidişinde, Haiti adasına ilk ekşi portakal tohumlarını ekti.

Bugün Çin'den yayılan bu ekşi portakal, marmelât ve içki yapımında kullanılmakta, kalan posa, hayvanların yemine karıştırılmaktadır. Portakalın bu cinsi sıcağa ve bitkisel hastalıklara dayanıklıdır. Fidanlar büyüdükçe de meyvalar kendiliğinden tatlılaşır. Ayrıca bunların dallarına tatlı portakal aşıları yapılarak oldukça değişik tatta, kokuda ve görünüşte portakal elde edilmektedir.

İçtiğimiz portakal suyunu şöyle bir güneşe tutun, altın sarısı renk, sanki portakalın yüzyıllar önceki anavatanının parlak güneşini yansıtmaktadır.

GÖÇ ETMEYEN BİR KUŞ

(Baş tarafı 23. Sayfada)

sını örer. Dallar ve yapraklarla yuvaya kubbemsi şeklini verir; bunları çamurlu yosunlarla sıvar. Yosunlar kurumaya yüz tutunca, su kuşu, suya dalıp çıktıktan sonra yuvasının üstünde silkelenir. Böylece yosunları sular. Dişi 3 veya 6 yumurta yumurtlar. Bu yumurtalardan 16 gün sonra yavrular çıkar. Üç hafta sonra da anaları, babaları gibi av peşinde sulara girip çıkmaya başlarlar. peşinde sulara girip çıkmaya başlarlar.

Mehmet Ali & Akşamsefası

DAMLIYA
DAMLIYA
GÖL OLUR

Yeni Ajans: 7052

HAYVAN DOSTLARI

Zuhal Gezgör

İlhan Yüce

Serap Bilgin

Okşan Ültan

Vedat Gönen

Ayşegül Sönmezay

Erol Makzumeoğlu

Münip Kutlu

N. S. Nakkaş

İ. Zeki

Mehmet Ali & Akşamsefası

KARAKEDİ ŞÖLENİ

HAZIRLAYAN
SELMA
EMİROĞLU
AYKAN

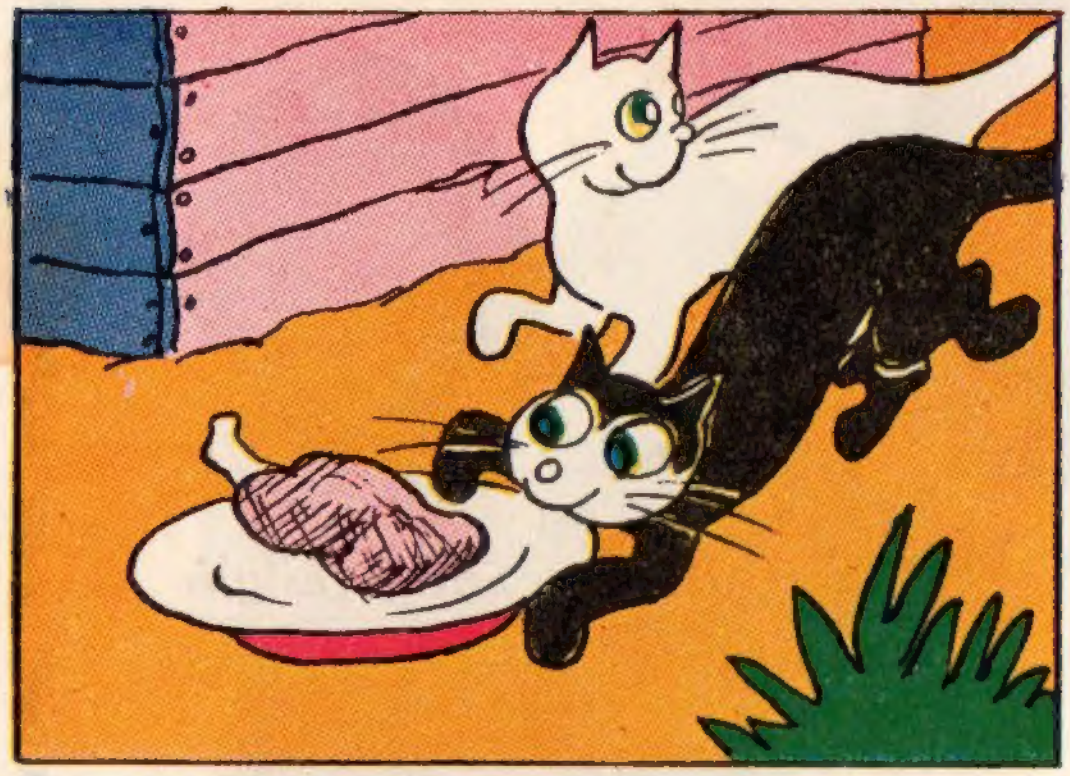

Miğdemde zil çalıyor, bir işler çevirmeli,
Fındık yakalamadan şu eti yürütmeli!

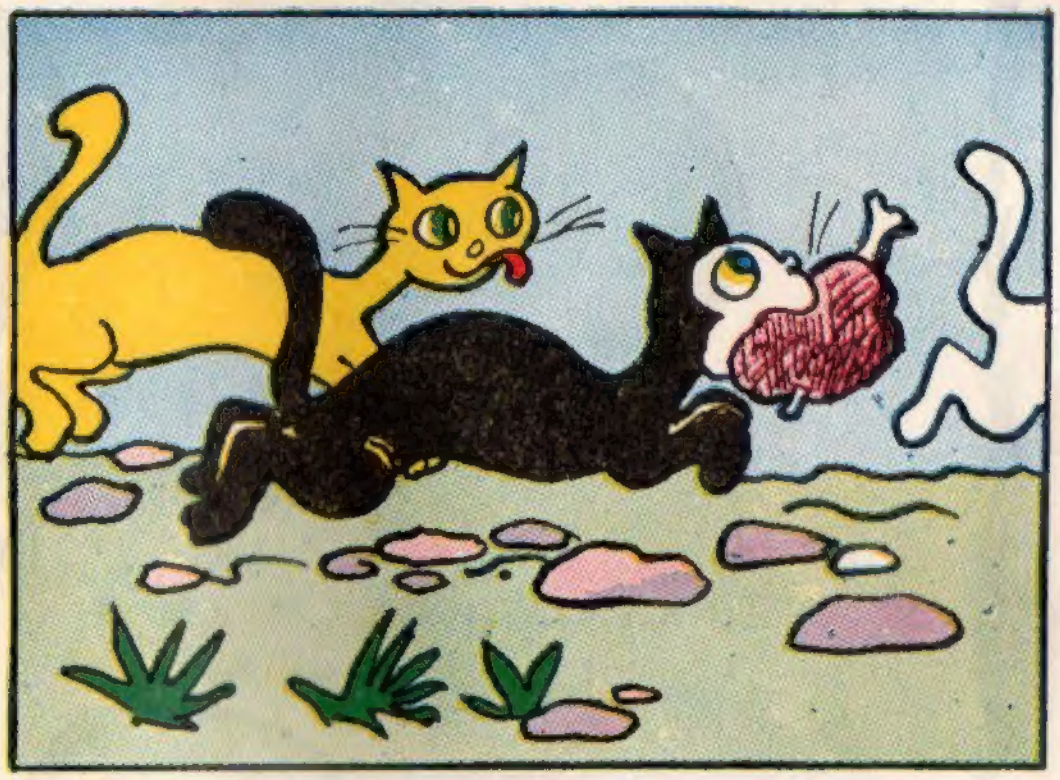

Aman ne hoş kokuyor, et ağzımıza lâyık,
Boş tabağı bulunca, pek şaşıracak Fındık!

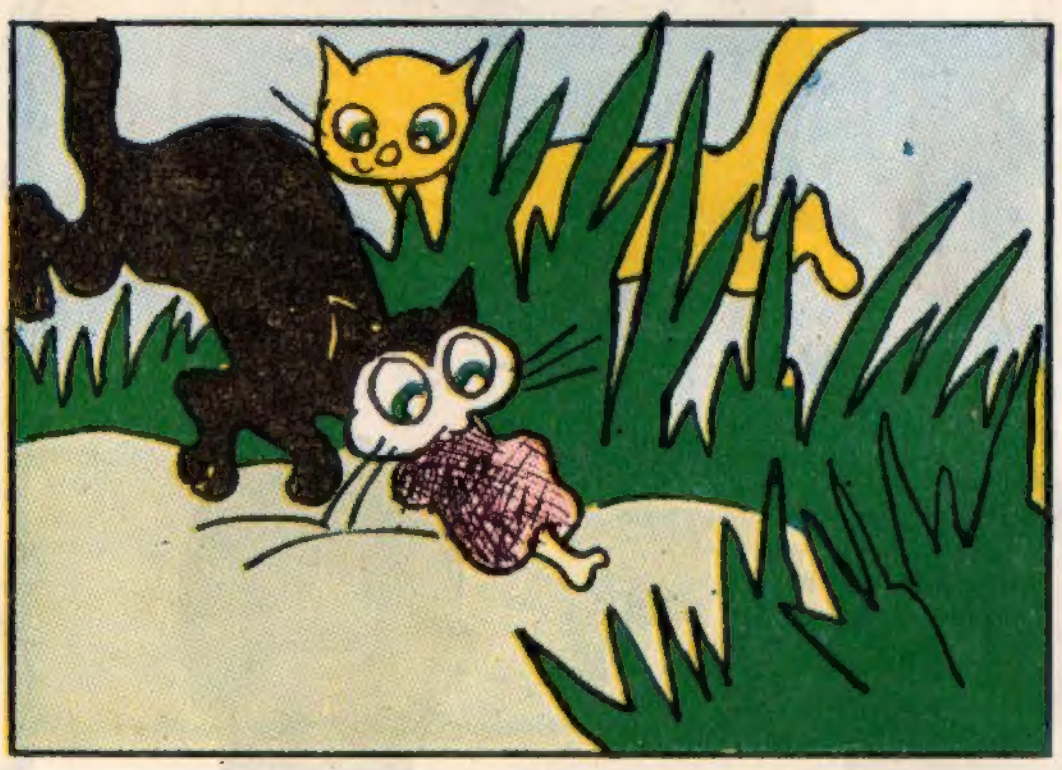

Şuraya gizleyelim, Fındığı gözleyelim,
Eğer ortada yoksa, miğdeye indirelim!

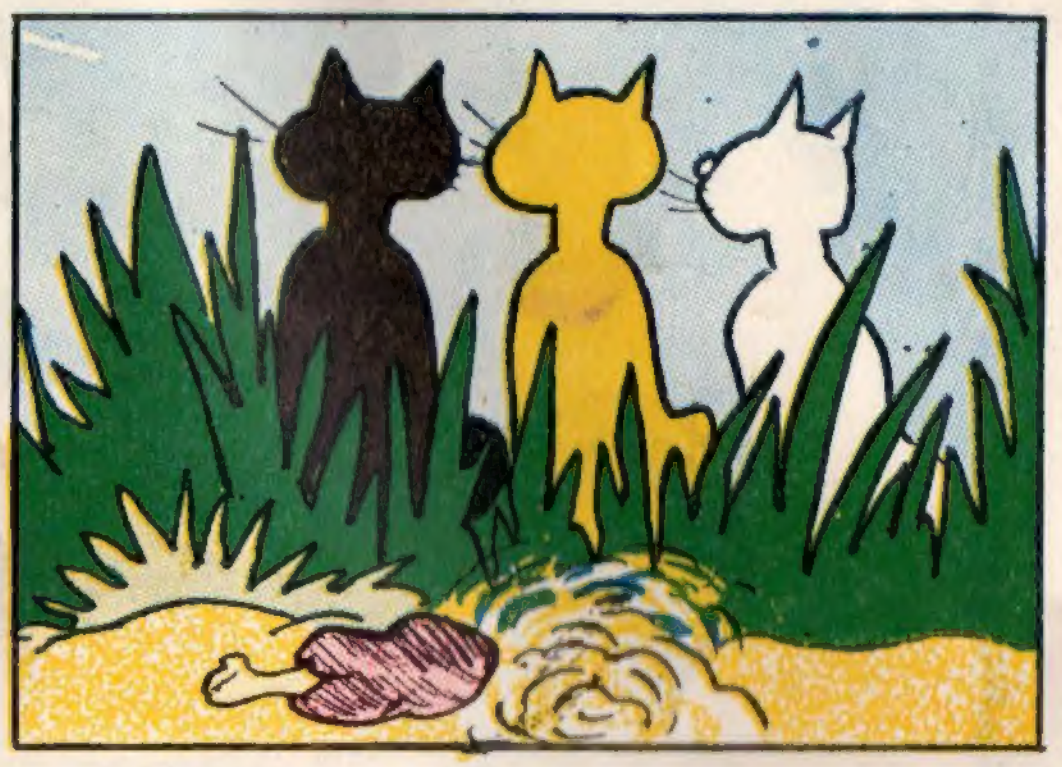

Gözleri dört açarız, sağa sola bakarız,
Fındık görünürdeyse, eti alıp, kaçarız!

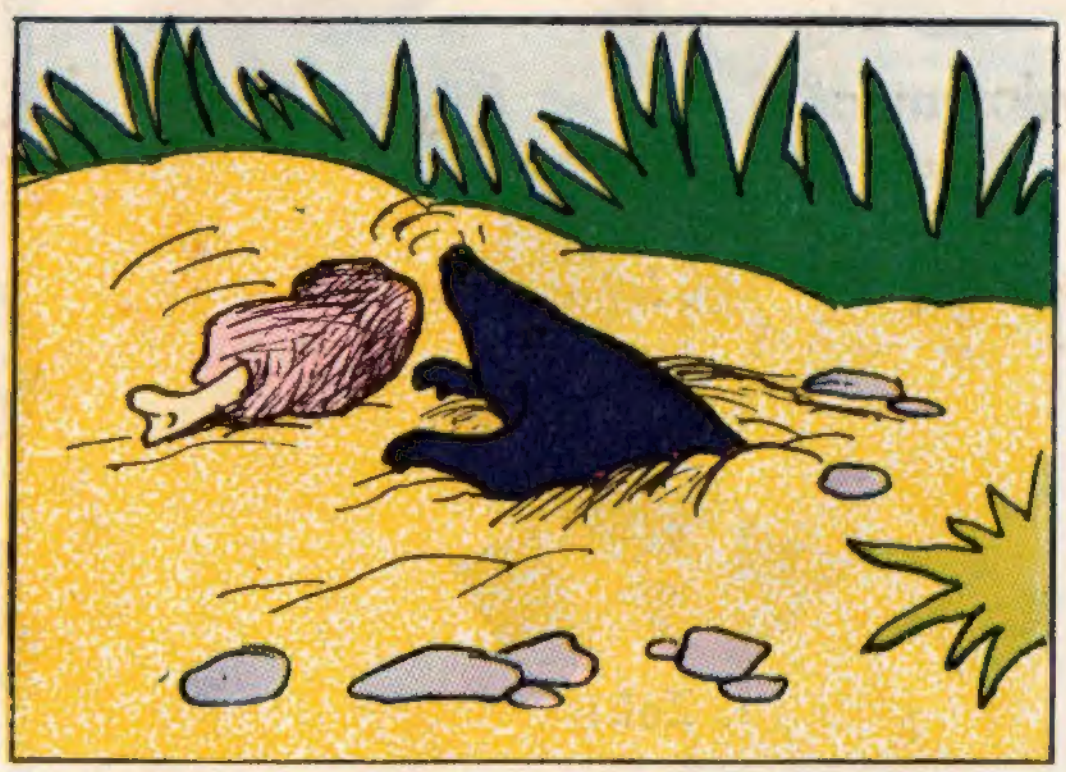

Köstebek derler bana; yer altında yaşarım,
Gözlerim görmez ama, iyi koku alırım!

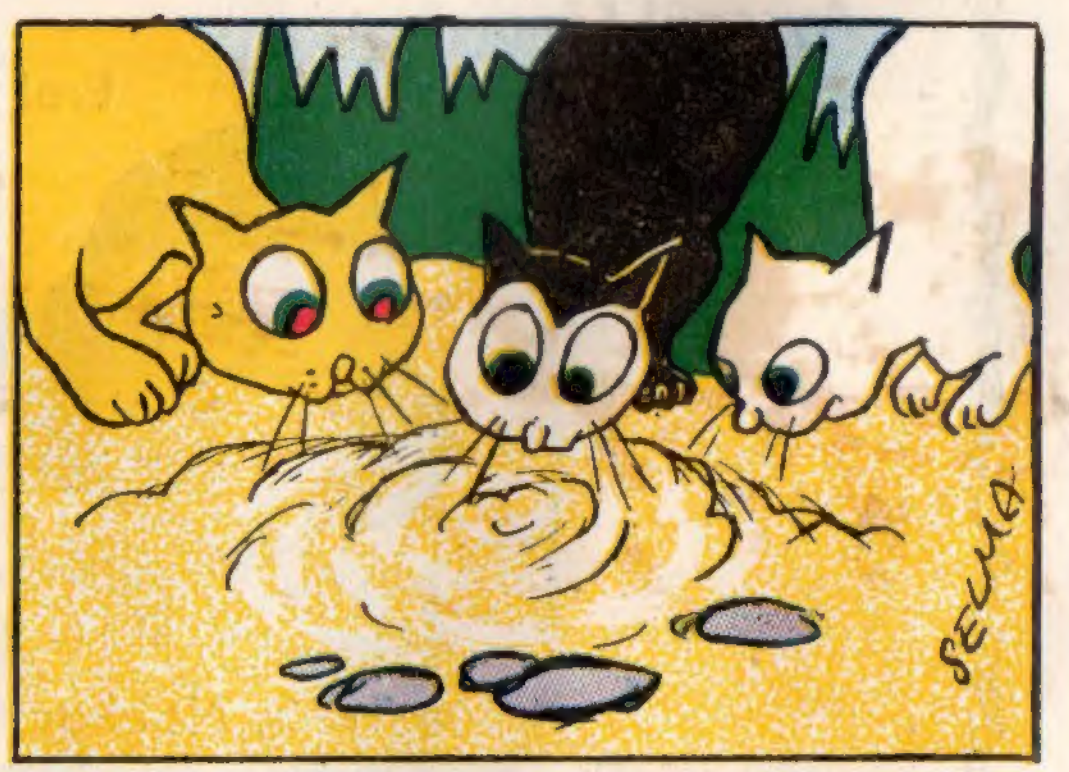

Allah Allah, et uçmuş, şeytan mı alıp kaçmış,
Aklımız çok sanırdık, bizden kurnazı varmış!

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.